

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**EBEVEYNLERİN ANNE-BABALARINA BAĞLANMA STİLLERİNİN
İHMAL İSTİSMAR FARKINDALIĞINA ETKİSİNİN
SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

MARUF BUĞRA İNAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

ÖĞR. GÖR. DR. ZİLAN UĞURLU

ANKARA – 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 25 / 04 / 2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Maruf Buğra İNAN

Öğrencinin Numarası: 22020162

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Programı: Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Öğr. Gör. Dr. Zilan UĞURLU

Tez Başlığı: Ebeveynlerin Anne-Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 69 sayfalık kısmına ilişkin, 25 / 04 / 2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %15'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 25 / 04 / 2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Öğr. Gör. Dr. Zilan UĞURLU

Samiye İNAN'a...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca sadece akademik çalışma özelinde değil aynı zamanda yaşama dair değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, desteğini her zaman hissettiğim çok kıymetli danışmanım Öğr. Gör. Dr. Zilan UĞURLU'ya,

Tez savunma jürimde yer almayı kabul ederek çalışmama ilişkin yaptıkları katkılar ile beni destekleyen hocalarım Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN ve Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER'e

Araştırmamın verilerinin analizinde büyük katkısı olan Alper Murat FİDAN'a,

Tez süresince ve verilerin toplanmasında destek ve katkılarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma ve akrabalarıma ayrıca çalışmaya değerli katkılar sunan tüm ebeveynlere,

sonsuz teşekkürlerimi sunarım...

Eğitim hayatımın tamamında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, yaşamış olduğum sıkıntıların üstesinden gelmemde her türlü destek ve yardımı sağlayan annem Gülcan İNAN ve babam Ahmet İNAN'a,

Kendimi bildim bileli örnek aldığım, hayatım boyunca yürüdüğüm yola ışık tutan ve aydınlatan, eğitim hayatımın her anında yol gösteren pek sevgili abim Bahadır İNAN'a

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve birikimi ile her türlü konuda gece gündüz yardım eden değerli ablam Uzm. Dyt. Cansu MEMİÇ İNAN'a

tarifsiz sevgilerimi sunarım...

ÖZET

Maruf Buğra İNAN, Ebeveynlerin Anne-Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı, 2023.

Çocuk ihmal ve istismarı gerek sosyal hizmet literatüründe gerekse toplumumuzda çok önemli bir yere sahip, sıkça karşılaşılan ve çocuklar üzerinde sosyal, psikolojik ve davranışsal birçok etkisi bulunan bir durumdur. Maruz kalınan ihmal veya istismarın etkileri kısa dönemde çocuklukta ortaya çıkabileceği gibi uzun dönemde yetişkinlikte de ortaya çıkabilir ve bu etkiler yaşam boyu kendisini gösterebilir. İhmal ve istismarın etkilerinin ciddiyeti göz önüne alındığında, çocukların sağlıklı ve topluma uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişmesinde en önemli role sahip ebeveynlerin ihmal ve istismar konusundaki farkındalıkları önem taşımaktadır. Çocukluğunda anne ve babasına güvenli bağlanma kuramayan kişilerin ihmal veya istismara uğrama riskleri bulunmaktadır. Bireylerin ebeveynleriyle kurmuş oldukları bağlanma stillerinin, ileriki yaşlarında çocuk sahibi olduklarında ihmal istismar farkındalıklarına ne gibi etkisinin olabileceğinin araştırılması çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu çalışmada, 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalığına etkisi sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmiştir.

Nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş olan çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği kullanılmıştır. Veriler, sosyodemografik veri formu, Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ve Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Ölçeği (EÇİFÖ) ile Google Forms üzerinde oluşturulan veri toplama formuna gönüllü olarak katılmayı kabul eden 281 ebeveyn sayesinde elde edilmiştir. Veriler Excel’de düzenlenip IBM SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunu; kadınlar (%67,3), evli bireyler (%95) ve üniversite mezunları (%66,5) oluşturmaktadır. Yaş ortalaması 34,25 olan katılımcıların yarısından fazlası 10.000₺ ve üstü gelire (%55,5) ve tek çocuğa sahip (%54,4) ebeveynlerdir. Ebeveynlerin çoğunluğu ihmal istismar konusunda eğitim almamış (%77,2), istismar (%82,6) ve ihmale (%77,6) uğramadığını belirtmiş kişilerdir. Elde edilen bulgular incelendiğinde kadınların farkındalığı daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin yaşları arttıkça farkındalıkları düşmektedir. Üniversite mezunu ebeveynlerin farkındalıklarını yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılarının çocuklarının sayısı arttıkça farkındalıklarının azaldığı görülmüştür. İhmal istismar konularında eğitim almış olan ebeveynlerin farkındalıkları yüksek

bulunmuştur. İstismar veya ihmale maruz kaldığını belirten ebeveynlerin farkındalıkları yükselmektedir. Ayrıca gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin annelerine bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Üniversite mezunu ebeveynlerin anneleri ve babalarına yüksek düzeyde bağlanma gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Çocukluğunda istismara veya ihmale maruz kaldığını belirten ebeveynlerin hem annelerine hem babalarına bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmanın probleminin çıkış noktasına geldiğimizde ise ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği ile anne babaya bağlanma ölçeğinin anne ve baba formu arasında negatif yönlü ilişki saptanmıştır ancak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne babaya bağlanma ölçeğinin anne ve baba formu arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynlerin annelerine yönelik bağlanma düzeyleri arttıkça babalarına yönelik bağlanma düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları, anne ve babaya bağlanmada ebeveynlerin birlikteliğinin önemini ve ihmal istismar farkındalığının oluşmasında ise eğitimin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ihmali, çocuk istismarı, bağlanma kuramı, farkındalık, sosyal hizmet.

ABSTRACT

Maruf Buğra İNAN, Investigation of the Effects of Attachment Styles of Parents on Neglect and Abuse Awareness from a Social Work Perspective, Baskent University, Institute of Social Sciences, Department of Social Work, Social Work Master's Program with Thesis, 2023.

Child neglect and abuse is a situation that has a very important place both in the social work literature and in our society, and is frequently encountered, has many social, psychological and behavioral effects on children. The effects of neglect or abuse may occur in the short-term in childhood or in the long-term in adulthood, and these effects may manifest throughout life. Considering the seriousness of the effects of neglect and abuse, the awareness of parents about neglect and abuse is important, which has the most important role in raising children as healthy and adaptable individuals. People who do not have a secure attachment to their parents in childhood are at risk of being neglected or abused. The starting point of the study was to investigate the effects of the attachment styles that individuals have established with their parents on their awareness of neglect and abuse when they have children in their later years. In this study, the effect of parental attachment styles of 0-6 year old children on awareness of neglect abuse was examined from a social work perspective.

Snowball technique, one of the purposeful sampling methods, was used in the study, which was carried out with the quantitative research method. The data were obtained from 281 parents who voluntarily agreed to participate in the sociodemographic data form, the Parent Attachment Scale (ABBÖ) and the Parent's Child Neglect and Abuse Awareness Scale (ECIPÖ) and the data collection form created on Google Forms. The data were arranged in Excel and analyzed using the IBM SPSS 25.0 package program. The majority of the participants; women (67.3%), married individuals (95%) and university graduates (66.5%). More than half of the participants, whose average age is 34.25, are parents with an income of 10.000₺ and above (55.5%) and one child (54.4%). The majority of the parents were not educated about neglect and abuse (77.2%), and stated that they were not exposed to abuse (82.6%) or neglect (77.6%). When the findings were examined, it was found that women's awareness was higher. As the age of the parents increases, their awareness decreases. It has been determined that the awareness of university graduate parents is high. It was observed that the awareness of the participants decreased as the number of children increased. The awareness of parents who received educated on neglect and abuse issues was found to be high. Awareness of parents who state that they have been exposed

to abuse or neglect is increasing. In addition, it has been determined that parents with high income levels have a high level of attachment to their mothers. It has been determined that university graduate parents have a high level of attachment to their mothers and fathers. It was determined that parents who stated that they were exposed to abuse or neglect in their childhood had a high level of attachment to both their mothers and fathers. When we came to the starting point of the problem of the research, a negative relationship was found between the parental child neglect and abuse awareness scale, and the mother and father form of the parent attachment scale, but it was concluded that there was no significant relationship. A positive and significant relationship was found between the mother and father forms of the attachment to parents scale. It was determined that as the level of attachment of the parents towards their mothers increased, the level of attachment towards their fathers also increased. The findings of the study show the importance of the unity of the parents in attachment to the mother and father, and the importance of education in the formation of neglect and abuse awareness.

Keywords: Child neglect, child abuse, attachment theory, awareness, social work.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
I. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Kuramsal Çerçeve.....	2
1.1.1. Çocuğa Yönelik Kötü Muamele.....	2
1.1.1.1. Çocuk İstismarı.....	2
1.1.1.1.1. Fiziksel istismar.....	3
1.1.1.1.1.1. Sarsılmış Bebek Sendromu.....	4
1.1.1.1.1.2. Muchausen by Proxy Sendromu.....	5
1.1.1.1.2. Duygusal/Psikolojik istismar.....	6
1.1.1.1.3. Cinsel istismar.....	8
1.1.1.1.3.1. Ensest.....	10
1.1.1.1.3.2. Pedofili.....	10
1.1.1.1.4. Ekonomik istismar.....	11
1.1.1.2. Çocuk İhmali.....	12
1.1.1.2.1. Fiziksel ihmal.....	12
1.1.1.2.2. Duygusal ihmal.....	14
1.1.1.2.3. Cinsel İhmal.....	15
1.1.1.2.4. Tıbbi ihmal.....	15
1.1.1.2.5. Eğitim ihmali.....	16
1.1.2. Bağlanma kuramı.....	16
1.1.3. İhmal-İstismar ve Bağlanma Kuramının Sosyal Hizmetle İlişkisi.....	18
1.2. Araştırmanın Problemi.....	19
1.3. Araştırmanın Amacı.....	20
1.4. Araştırmanın Önemi.....	21
1.5. Varsayımlar.....	21
1.6. Sınırlılıklar.....	22
1.7. Tanımlar.....	22
II. BÖLÜM.....	23

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	23
2.1. Araştırma Modeli	23
2.2. Evren ve Örneklem	23
2.3.1. Sosyo-Demografik Veri Formu	24
2.3.2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği	24
2.3.3. Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Ölçeği	25
2.4. Verilerin Toplanması	25
2.5. Verilerin Analizi	25
III. BÖLÜM	26
BULGULAR VE TARTIŞMA	26
3.1. Tanımlayıcı Bulgular	26
3.1.1. Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	26
3.1.2. EÇİFÖ ve ABBÖ Puan Ortalamalarına İlişkin Bulgular	28
3.2 İlişkisel Bulgular	29
IV. BÖLÜM	67
SONUÇ VE ÖNERİLER	67
4.1. Sonuç	67
4.2. Öneriler	69
KAYNAKLAR	71
EKLER	
EK 1: SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU	
EK 2: ANA-BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ	
EK 3: EBEVEYNLERİN ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	
EK 4: ETİK KURUL İZİN BELGESİ	
EK 5: ÖLÇEKLERİN İZİN BELGELERİ	

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Sosyodemografik özellikler.	26
Tablo 3.2. Ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık ölçeği puanları.....	28
Tablo 3.3. Ana babaya bağlanma ölçeği puanları.	29
Tablo 3.4. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	29
Tablo 3.5. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	32
Tablo 3.6. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	33
Tablo 3. 7. Ebeveynlerin yaşları ile EÇİFÖ ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi.....	34
Tablo 3.8. Ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi.....	35
Tablo 3.9. Ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi.....	36
Tablo 3.10. Ebeveynlerin medeni durumu ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	36
Tablo 3.11. Ebeveynlerin medeni durumu ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	37
Tablo 3.12. Ebeveynlerin medeni durumu ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	38
Tablo 3.13. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	39
Tablo 3.14. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	40
Tablo 3.15. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	42
Tablo 3.16. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	43
Tablo 3.17. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	46

Tablo 3.18. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	48
Tablo 3.19. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile EÇİFÖ ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi.....	49
Tablo 3.20. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ anne formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi	50
Tablo 3.21. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ baba formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi	51
Tablo 3.22. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi	51
Tablo 3.23. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	54
Tablo 3.24. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	55
Tablo 3.25. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	55
Tablo 3.26. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi	58
Tablo 3.27. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi	59
Tablo 3.28. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi	60
Tablo 3.29. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	62
Tablo 3.30. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi.....	63
Tablo 3.31. EÇİFÖ genel puanı, ABBÖ anne formu ve ABBÖ baba formu arasındaki ilişkinin incelenmesi	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. Çocuğa Yönelik Kötü Muamele 2

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Çocuk ihmali ve istismarını da içeren çocuğa yönelik kötü muamele 18 yaşın altındaki küçük çocukların; sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine veya onuruna zarar gelmesine yol açabilecek her türlü muamele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar fiziksel, duygusal, cinsel istismar veya ihmal olarak literatürde yer bulmuştur. Ayrıca eğitimle alakalı ihmaller veya ticari sömürü niteliğinde ekonomik istismar olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Çocuğa yönelik kötü muamele yaşam boyu ciddi sonuçlara yol açabilen, karmaşık ve incelemesi zorluklar olan küresel çaplı bir sorundur (WHO, 2020).

Çocuğa yönelik kötü muamele önemli bir halk sağlığı sorunu ayrıca yaşama hakkı, her türlü şiddetten korunma hakkı ve ulaşılabilir sağlık imkanlarından yararlanma dahil olmak üzere temel insan haklarının ihlalidir. Zihinsel, fiziksel, cinsel sağlık üzerinde ayriyeten akademik performans ve sosyal yaşam üzerinde de ciddi ve genellikle ömür boyu devam edebilecek olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (WHO, 2022).

Bu çalışmada 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin kendi anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalığına etkisinin sosyal hizmet bakış açısıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik hazırlanan çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın kuramsalına, araştırmanın problemine, amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir. Kuramsal çerçevenin içeriğinde çocuk istismarı, çocuk ihmali, bağlanma kuramı ve çocuk alanında özellikle ihmal, istismar konularında sosyal hizmetin yerine ayrıca bu konulardaki sosyal hizmet müdahalelerine dair bilgiler yer almıştır.

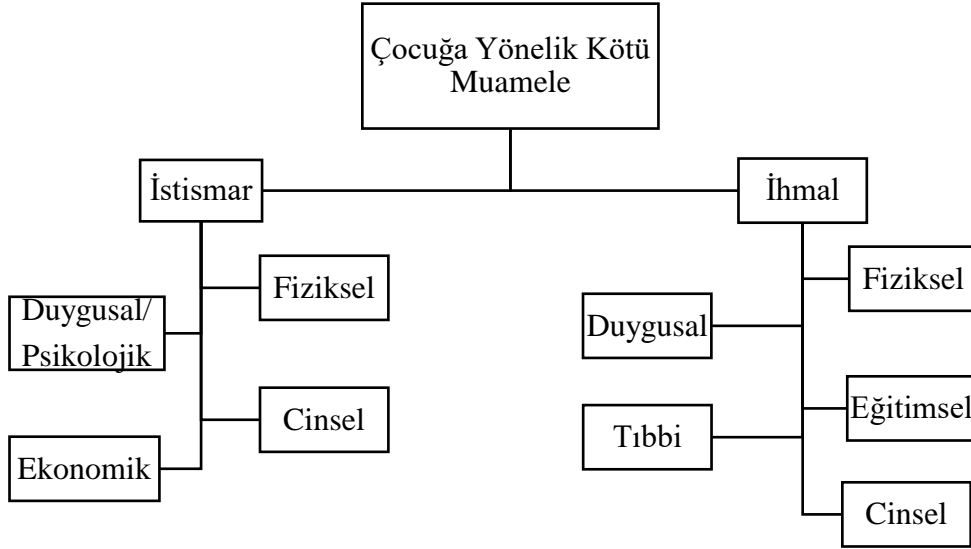
Çalışmanın ikinci bölümü araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler vermektedir. Çalışma nicel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırma Google Forms üzerinden gönüllü olarak katılmayı kabul eden 281 ebeveyn ile sosyodemografik veri formu, ana-babaya bağlanma ölçeği ve ebeveyn ihmal istismar farkındalık ölçeği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırma kapsamında ölçekler yardımıyla elde edilen bulgulara ve tartışma kısmına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular, literatürde mevcut olan bilgiler ile araştırmacının kendi fikirleri ve görüşleri çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmanın dördüncü ve son bölümünde ise sonuç ve öneriler kısmına yer almıştır. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda sunulan öneriler ile çalışma sonlandırılmıştır.

1.1. Kuramsal Çerçeve

1.1.1. Çocuğa Yönelik Kötü Muamele

Çocuk kavramı dünyada ve ülkemizde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Çocuk hakları sözleşmesine göre daha erken yaşta reşit olma durumu dışında onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılmıştır. Ülkemizde çocuklarla ilgili yürürlükte olan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre ise daha erken yaşta ergin olma durumu olsa bile onsekiz yaşını doldurmamış kişi çocuk olarak kabul edilmiştir.

Çocuklara yönelik kötü muamele tüm toplumlarda görülebilen geniş çaplı bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuğa yönelik kötü muameleyi, 18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, sağ kalım durumunu, gelişimini veya ilişkilerde yaşadığı güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen kötü davranışlar olarak tanımlanmıştır. Çocuğa yönelik kötü muamele türlerini daha ayrıntılı açıklayabilmek için çocuk istismarı ve ihmali şeklinde ayırmak faydalı olabilir.

Şekil 1.1. Çocuğa Yönelik Kötü Muamele

1.1.1.1. Çocuk İstismarı

Çocuk istismarına genel bir tanım yapacak olursak, bir ebeveyn veya bakıcı tarafından genellikle kasıtlı olarak çocuğa zarar veren bir eylem olarak tanımını yapabiliriz. (McCoy ve Keen, 2014). Başka bir tanıma göre ise çocuk istismarı ölümle sonuçlanabilen, yaşam boyu

davranışsal veya psikiyatrik sorunlara neden olabilen nörolojik hasara yol açabilme ihtimaline sahip ciddi bir konudur. Çocukluk döneminde fiziksel istismar, cinsel istismar veya ihmal öyküsü bulunan yetişkin bireyler, olmayanlara göre daha düşük eğitim, istihdam ve gelir seviyelerine sahip olabilirler. Çocuk istismarı olgularına müdahale sürecinde doktorlar, sosyal hizmet uzmanları, hemşireler, psikiyatristler, eğitimciler, çocuk koruma personelleri ve polis gibi farklı profesyonellerin iş birliği ve sorumluluk almaları önem taşımaktadır (Chou ve ark., 2019). Çocuk istismarı alan yazında genel olarak fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar şeklinde dört kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorileştirmenin temel amacı istismarın anlaşılmasını kolaylaştırmaktır.

1.1.1.1.1. Fiziksel istismar

Çocuk istismarı denildiğinde akla ilk olarak fiziksel istismara uğramış bir çocuk görüntüsü gelebilir. Bunun sebebi çocuklara yönelik fiziksel istismarın profesyonellerce tanımlanmış ilk istismar türü olması ve çocukta gözle görünür izlerin oluşmasından kaynaklanabilir. Medyanın diğer kötü muamele türlerine (cinsel ve duygusal istismar gibi) artan ilgisi sonunda bu durum değişmeye başlamış olsa da birçok insan için hırpalanmış yani fiziksel istismara uğramış bir çocuk imajı, çocuklara yönelik kötü muamele kavramıyla en yakından ilişkili olan imajdır (McCoy ve Keen, 2014).

Polat (2007) fiziksel istismarı “Çocuğun sağlığında olumsuz etkiler uyandıran ve vücutta izler bırakan yaralanmaların bulunmasıdır” şeklinde tanımlamıştır. Fiziksel istismar ayrıca bedensel hasara neden olan kırıklar, yanıklar ve kesikler olarak da görülebilmektedir. Çeşitli objelerle fiziksel zarar verme, elle vurma, tekme veya tokat atma, sallama veya sarsma, ısırma, nefessiz bırakma veya boğma, haşlama, yakma, zehirlenme gibi durumlar da fiziksel istismar davranışı olarak nitelendirilebilir.

Başka bir tanıma göre ise fiziksel istismar, bir çocuğa yönelik kasıtlı olarak uygulanan fiziksel güçle, çocuğun sağlığı, hayatı, gelişmesi veya onuru açısından zararlı olabilecek durumların ortaya çıkması veya çıkabilme ihtimali şeklinde tanımlanmaktadır. Çocuğun anlattığı hikaye ile uyumsuz yaralanmalar, alışılmadık ya da açıklanmakta zorlanılan yanık izleri, morluklar ya da birtakım kemik kırıkları fiziksel istismarın yaygın göstergeleri olarak söylenebilir (Dağlı ve İnancı, 2010).

Fiziksel istismar aletli ve aletsiz saldırılar olarak iki başlık altında incelenebilir. Aletsiz saldırılar hiçbir alet kullanımı olmadan, tokat, tekme yumruk, ısırma gibi olaylar ile çocukta

oluşan doku bozukluklarıdır. Aletli saldırılar ise sigara, ütü, hortum, kemer, sıcak su, yiyecekler gibi aletler ile çocukta doku bozulmaları oluşturulmasıdır. Bu tür davranışlara çocukların maruz bırakılması bedenlerinde değişikliklere sebep olabilmektedir. Bu sebepten ötürü fark edilmesi en kolay olan tür fiziksel istismardır (Polat, 2007).

Fiziksel istismar ihtimali; çocukta bulunan yaralanmaların anlatılan öykü ile açıklanamaması, şikayet edilen asıl durum dışında çocuğun vücudunda başka yaralanmaların da olması, çocuğun anlattığı öykünün tutarsızlığı (açıklamaların yetersizliği ya da uygun olmaması, anlatılan öykünün sürekli değişiklik göstermesi vb.), çocuğun yaşadığı kazanın şekli ile çocuğun içinde bulunduğu gelişim düzeyinin tutarsızlığı, ebeveynlerin tepkilerinin çocuğun maruz kaldığı yaralanmaların türü ve yaralanmanın şiddeti ile uyumsuz olması (yaşanılan duruma az ya da aşırı tepki gösterilmesi), yaralanmaların, çocuğun kendisinin sebep olduğunun iddia edilmesi, yaralanmaların, çocuğun kardeşinden dolayı olduğunun söylenmesi, daha öncesinde yaralanma öyküsü gibi belirgin ya da beslenme sorunları, gelişim bozuklukları gibi belirgin olmayan sebeplerden ötürü tekrarlayan hastaneye yatma durumlarının olması, çocuğun bir “kazalar zinciri” geçirmiş olması gibi durumlarda akla gelebilir (Dağlı ve İnanıcı, 2010).

Fiziksel istismarın tanımı iki etmene göre farklılık gösterebilir. İlki davranışların zaman içerisinde farklılık gösterebilmesidir. Örnek vermek gerekirse elli yıl önce normal olarak kabul edilen bir davranış ilerleyen yıllarda istenmeyen, fiziksel istismar olarak değerlendirilebilecek bir davranış olabilir. İkinci olarak ise davranışların kültürden kültüre, ülkeden ülkeye farklılık göstermesidir. Bir kültürde fiziksel istismar olarak kabul edilebilecek davranış başka kültürde bir disiplin aracı olarak görülebilir ve gözden kaçabilir (Polat, 2007).

1.1.1.1.1. Sarsılmış Bebek Sendromu

Sarsılmış bebek sendromu (SBS) terimi ilk kez 1972 yılında Ludwig ve Warman tarafından hiçbir kafa darbesi yaralanmasına dair kanıt bulunmayan sallanarak yaralanmış yirmi bebeğin incelendiği çalışmada kullanıldı. Sarsılmış bebek sendromu en çok iki yaşının altındaki çocuklarda görülmektedir. Bebek veya çocuklara yönelik uygulanan kafa travmasını tanımlamak için sıklıkla kullanılan bir terimdir. Baş veya beyin yaralanmalarının görüldüğü bu durum literatürde hırpalanmış çocuk sendromu, boyun darbesi yaralanmaları, sarsılmış bebek sendromu, sarsıcı darbe sendromu, kötü niyetli kafa travması veya kaza dışı travma şeklinde de yer almaktadır (Ludwig ve Warman, 1984; CPS, 2007; Christian ve ark, 2009; Chiesa ve Duhaime, 2009).

Sarsma çok küçük çocuklarda yaygın olarak görülen bir istismar formudur. Sarsılmış bebek sendromu yaşayan çocukların çoğu dokuz aylıktan daha küçüktür. Bu tür istismar faillerinin çoğunluğunu erkekler oluşturabilmektedir. Bunun nedeni kadınlara kıyasla erkeklerin daha fazla güç uygulama eğiliminde olmaları olabilir. Bebeğin sarsılma anında başın başka bir yüzeye çarpma durumu da gerçekleşebilir. Sarsılmış bebek sendromuna uğrayan bebeklerin yaklaşık üçte birinin öldüğü ve hayatta kalanların çoğunluğunda ise zeka geriliği, beyin feci veya körlük gibi uzun vadeli sonuçların ortaya çıkabildiği belirtilmiştir (Who, 2002). Sarsılan çocukların azımsanmayacak kısmının öldüğü ve hayatta kalanların da geri dönüşü olmayan sonuçlarla baş başa kaldığı düşünüldüğünde SBS'nin oluşmadan önlenmesi öncelikli yaklaşım olarak kabul görmektedir (Şahin ve Taşar, 2012).

1.1.1.1.2. Muchausen by Proxy Sendromu

Bakım verenin yapay bozukluğu (Munchausen by proxy sendromu/ MBPS) henüz literatürde tanımı yapılmadan önce Doktor Richard Asher 1951 yılında hastane hastane dolaşarak uydurma hikayelerle hasta olduğunu iddia eden ve bunun sonucunda sayısız tedavi girişimlerine maruz kalmış hastalarla karşılaşmıştır. Bu durumdan dolayı hastalık uydurma hastalığına tarihte yalancılığı ile ün yapmış olan Baron Karl Frederich Munchausen'den esinlenerek Munchausen Sendromu adını vermiştir. 1977 yılında ise Roy Meadow bu hastalığın yeni bir türevi ile karşılaşmış ve Muchausen Sendromu'na, tam olarak kişilerin kendi kendilerine hastalık üretmelerine değil, yakınlarında ya da bakımını üstlendiği bireyler için hastalık uydurmak anlamını oluşturması için "by Proxy" eklemesini yaparak "Munchausen by Proxy Sendromu" kavramını literatüre kazandırmıştır (Tümer, Odabaşı, Özdemir, Mutlu ve Kaynak, 2016). Türkçeye "vekaleten Muchausen Sendromu" veya "vekaleten hastalık uydurma" olarak da çevrilebilir.

MBPS'nin sınıflandırılmasında farklılıklar oluşmuştur. Bunlardan ilkinin Libow ve Schreier 1986'da MBPS'li anneleri 3 gruba ayırarak yapmıştır. *Yardım arayanlar*, kendilerinde yaşadıkları depresyon, anksiyete gibi psikososyal sıkıntıları ile baş edebilmek için çocuklarını kullanarak yardım isteyen annelerdir. *Aktif indükleyiciler*, erken çocukluk çağında yaşamış oldukları travmatik olaylarla baş etmek ve onların üstesinden gelmek amacıyla doktor ile bağlantı kuran annelerdir. *Doktor bağımlıları*, aksi kanıtlanmasına rağmen çocuklarının hala gerçekten hasta olduğunu düşünen annelerdir (Tümer ve ark., 2016).

MBPS'de diğer bir sınıflandırmayı Lasher ve Sheridan (2004) yapmıştır. Bazı ebeveyn ya da bakım veren kişiler üçünü de gösterebilirken bazıları bir ya da ikisini gösterebilir. *İlk*

olarak bakım veren kişi veya ebeveyn çocukta bulunan semptomları abartabilir. Bu abartı durumu normal kullanımının da ötesinde bir abartma olmalıdır. *İkincisi*, bakım veren kişinin çocukta olmayan bir semptomu uydurmasıdır. Örneğin bakım veren kişi çocuğun nöbet geçirmediği halde nöbet geçirdiğini uydurabilir. *Üçüncüsü* ise bakım veren kişi tarafından çocuğun hasta edilmesidir. Yaygın olan hasta etme durumları; tuz veya başkası için yazılmış ilaçlarla zehirlenme, geçici ya da kalıcı betin hasarı noktasına gelene kadar çocuğu boğmak, bulaşıcı hastalıklara maruz bırakmak şeklinde örneklendirilebilir. Bu duruma çocuk için yazılmış olan tedavileri uygulamamak, ilaçları kullanılmaması da kasıtlı eylemsizlik olarak eklenebilir (McCoy ve Keen, 2014).

1.1.1.1.2. Duygusal/Psikolojik istismar

Duygusal istismar çok yaygın olarak karşılaşılabilen ancak tanınması ve tanımlanmasında zorluk yaşanabilen bir istismar tipidir. Tek başına bulunabileceği gibi diğer istismar türlerine de eşlik edebilmektedir (Glasser, 2002; Dağlı ve İnanıcı, 2010).

Çocuğa yönelik uygulanan duygusal istismar çocuğun bakımından birinci derecede sorumluluk sahibi olan birey ya da bireylerin çocuğa kendini değersiz, sevilmeyen, istenmeyen, kusurlu, tehlikelere karşı korumasız olan ya da ancak başka kişilerin gereksinimlerini karşılama bir işe yarayan varlık olduğu izlenimi oluşturacak devamlılık içeren davranışlarda bulunmaları ve bu şekilde deneyimler yaşatmaları olarak tanımlanabilir (APSAC, 1995; Dağlı ve İnanıcı, 2010)

Yapılan başka bir çalışmada ise duygusal istismar tanımı içerisinde aşağıdaki beş kategori yer almaktadır: (Glaser, 2002)

1. Duygusal elverişsizlik, tepkisizlik ve ihmal: Temel bakım veren kişi veya kişiler psikolojik bozukluk (doğum sonrası depresyon dahil), madde bağımlılığı, iş yaşamındaki zorluklar gibi kendilerinden kaynaklı problemlerle yoğun bir şekilde meşgul olduklarında çocuğun duygusal ihtiyaçlarına vakit ayıramazlar.

2. Çocuğa yönelik olumsuz ve yanlış atıflar: Çocuğun hak ettiğini düşünerek ona karşı düşmanca tavır, aşağılayıcı ve reddedici atıflarda bulunulabilir. Bazı çocuklar yöneltilen bu olumsuzlukları içselleştirerek bunlara göre davranabilirler.

3. Çocukla gelişimsel olarak uygunsuz ve tutarsız etkileşimlerin kurulması: Çocuğun gelişimsel yeteneklerinin üzerinde beklentiler oluşturma, aşırı koruyucu tutum sergileme,

keşfetme ve öğrenmenin sınırlandırılması, kafa karıştırıcı veya sarsıcı olay ve etkileşimlere maruz kalma yer almaktadır. Aile içi şiddet, ebeveyn intihar girişimi veya intiharı gibi olaylara maruz kalmayı içeren etkileşim kalıplarını kapsamaktadır. Ebeveynler genellikle kendi çocukluk yaşantılarından dolayı, yaşa uygun bir bakım verme ve disiplin konularında bilgi eksikliğine sahip olabilirler. Çocuklarıyla yaşadıkları zararlı etkileşimler zarar vermekten ziyade düşüncesiz ve yanlıştır.

4. Çocuğun bireyselliğini ve psikolojik sınırlarının tanınmaması veya kabul edilmemesi: Ebeveynin kendi psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için çocuğunu kullanmasını, çocuğun gerçekliği ile kendi istek ve inançları arasında ayırım yapılamamasını içerir.

5. Çocuğun sosyal uyumunu teşvik etmedeki başarısızlık: Çocuğun yanlış toplumsallaşmasını desteklemek, çocuğun deneysel öğrenmesi adına uygun bilişsel uyarıların ve olası fırsatların sağlanmamasını içerir. Çocuğun tek başına bırakılması ve suç içeren davranışlara yönlendirilmesi bu kategori içerisinde yer almaktadır.

Hart ve Brassard (1991) ise duygusal istismarı sekiz başlık altında ele almıştır (Polat, 2001, akt.: Türk, 2013).

1. Reddetme, Geri Çevirme: Ebeveyn etkin olarak çocuğa yardım etmeyi veya çocuğun yardım talebine karşılık vermeyi reddedebilir. Küçük görme ayrıca çocuğa küçümseyici veya küçük düşürücü bir isim takmak, aşağılamak maksadıyla çocuğu etiketlemek ve toplum içinde çocuğu aşağılayıcı ifadeler kullanmayı içerebilir.

2. Yıldıрма: Çocuğu şiddet içeren bir duruma maruz bırakmayı veya çocuğun direkt sevdiklerine yönelik tehdidi içerebilir. Ayrıca çocuğu sahipsiz bir şekilde bırakmakla, fiziksel olarak zarar vermekle, öldürmek veya terk etmekle ilgili tehdit etmeyi de içerebilir.

3. Yalıtma: Çocuğun yalıtılmasını içerir. Çocuğun yetişkin akranlarıyla veya aile dışındaki başka yetişkinlerle olan etkileşim ve iletişim sınırlandırılabilir, odaya veya dolaba kilitlenebilir.

4. Suça Yönelmek: Anti-sosyal davranışları veya gerçekçiliği olmayan roller için model olmayı, sapkın davranışlar ya da inançları desteklemeyi ve görmezden gelmeyi içerebilir.

5. Duygusal Tepki Verme Durumunu Reddetmek: Çocuğun iletişim isteğini görmezden gelmeyi; dokunma, öpme ya da konuşmada duygusal eksikliğin olduğu mekanik etkileşim anında çocuğa yönelik tepkiyi içerir. Böyle davranan ebeveynler çocuğa yeterli ilginin

gösterilmediği veya duygusallığın olmadığı ihmalkar davranışlar aracılığıyla iletişim kurabilirler.

6. Aşağılama: Ebeveynin çocuğunun onurunu zedeleme ihtimalinin olduğu davranışlarda bulunması, yetersizlik duygusunun çocukta oluşmasını sağlayabilecek şekilde takma isimlerle çağırma ve günden güne bu tip davranışların daha fazla uygulanmasını içerebilir.

7. Kendi çıkarına kullanma: Ebeveynin kişisel çıkarları amacıyla çocuğunu kullanmasıdır. Bu tarz durumlar genellikle sorunlu evliliklerde evliliğin güvencesi olarak çocuğun kullanılması şeklinde görülür. Çocuğu okula göndermek yerine evde hizmetçi ya da vekil ebeveyn rolünde tutmayı içerebilir.

8. Zamanından erken yetişkin rolü verme: Çocuktan çok fazla beklentilerinin olması ve büyük başarılar kazanmasının beklenmesi, çocuğun yapmaya kabiliyetinin olamayacağı şeyleri başarması için baskı uygulanması, bilişsel gelişim dönemine uygun olmayan sorumlulukların verilmesidir.

Glaser (2002) duygusal istismarın etkilerinin göstergelerini; duygusal durum, davranış, gelişimsel/egitimsel sonuçlar, akran ilişkileri, fiziksel durum ve diğer şeklinde gruplandırmıştır. Duygusal durum olarak mutsuzluk, korku, üzüntü, endişe ve düşük benlik saygısı; davranış olarak karşı gelme, yaşana uygun olmayan sorumluluklar, antisosyal davranışlar ve dikkat dağınıklığı /suçluluk; gelişimsel/egitimsel sonuçlar ise başarısızlık, okula devam sorunları veya geç kalma şeklinde örneklendirilmiştir. Akran ilişkilerinde içe kapanıklık ya da izole olma ve agresiflik davranışlar görülebilir. Fiziksel gösterge olarak ise fiziksel ihmal veya bakımsızlık, boy kısalığı ya da zayıf büyüme, kirlilik ya da karın ağrısı gibi örnekler verilmiştir. Bunların dışında cinsel davranışlar da duygusal istismarın etkilerinin göstergesi olarak söylenebilir.

1.1.1.1.3. Cinsel istismar

Çocuk cinsel istismarı araştırmaların sıklıkla yapıldığı ve medyanın ilgisini de çeken küresel bir sosyal sorundur. Çocukla sorumluluk, güven ve güç ilişkisi kurmuş olan bir bireyin cinsel gereksinimlerini tatmin etmek amacıyla uyguladığı bir eylem olarak tanımlanabilir. Bu eylemler; çocuğu cinsel bir duruma zorlamayı ya da bu duruma ikna etme çabası içinde olmayı, fuhuş ya da diğer cinsel, pornografik durumlar ve materyaller için çocuğu sömürmeyi içerebilmekte ancak bunlarla sınırlı kalmamaktadır (Paslı ve Aslantürk, 2020). Çocuk cinsel

istismarı kısaca bir çocuğun rızasının olmadığı bir cinsel eyleme dahil edilmesi şeklinde tanımlanabilir (McCoy ve Keen, 2014).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2006) cinsel istismarı; çocuğun, kendisinin tam olarak kavramakta zorlandığı ve onay verme durumunun mümkün olamayacağı bir şekilde, gelişme düzeyi olarak herhangi bir cinsel etkinliğe hazır olmadığı dönemde dâhil olması olarak tanımlamıştır. Çocukların cinsel istismarında istismarcı kişiler, yetişkin bireyler olabileceği gibi başka çocuklar da olabilir.

Cinsel istismarın tanımı toplumlara ve çeşitli mesleklere göre farklılık gösterebilmektedir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. Maddesinde ise cinsel istismar; “On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış” ve “diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar” şeklinde tanımlanmıştır.

Cinsel istismar durumlarında kurbanlar farklı yaş aralığında ve sosyal seviyeleri yine birbirinden farklı olan kızlar ya da erkeklerden oluşabilir. Cinsel istismarcıların alan yazındaki yaş ortalaması 30'dur. Bazıları ergen veya genç olabilir, çok azı ise 50 yaş üzeri kişilerdir. Cinsel istismarcıların çoğunluğu heteroseksüel erkektir ve kurbanların büyük bölümü kız çocuklarıdır. Erkekleri istismar edenlerin birçoğu erkektir ancak bazı kadınlar da kız ve erkekleri istismar edebilirler (Diner, 2007; Türk, 2013).

İstismarcılar genellikle çocukları kandırırlar. Her ne kadar istismar durumu anlık bir olay olsa da çoğunlukla bir yıllık süre içerisinde tekrarlanma ihtimali çok fazladır. Cinsel istismar orta, şiddetli veya ileri düzeyde meydana gelebilir. Bazı durumlarda cinsel istismar, şiddet eylemleri veya fiziksel yaralanmalar içermese de duygusal açıdan zarar vermesi muhtemeldir. Fiziksel istismar en yüksek yüzde ile erkeklerde, cinsel istismar ise kızlarda görülebilir. Hangi istismar türü ile meydana gelmiş olursa olsun bütün istismarlar her zaman travmatik bir durum oluştururlar. Cinsel istismardan sonra endişe, korku ya da başka belirtiler ortaya çıkabilir ve bu belirtiler zamanla utanca, suçluluğa, aşağılanmaya, öfkeye ve değer düşüklüğüne neden olabilir. Cinsel istismar olaylarının yüzde 80'i tanıdık bir kişi tarafından gerçekleştirilebilir ve çoğu olayda istismarcılar aynı ailenin üyesi veya akraba çevresinden birisi olabilirler. Cinsel istismar durumları çocuğun bakımıyla ilgilenen ve tamamen sadık

olduğu bu kişiler tarafından gerçekleştiğinde çocuk ihanete uğradığını düşünebilir ve çocukta karışık duygular oluşabilir (Diner, 2007; Türk, 2013).

Çocuğun cinsel istismarı; çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemiyle uyumlu olmayan cinsel davranışlar, kendini geri çekme, öz değer düşüklüğü, kabuslar görme, gerileme ve depresyon, yeme davranışı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu gibi durumlar görüldüğünde akla gelmelidir. Ayrıca sosyal uyumda ya da etkileşimlerde sorunlar olduğunda, başkalarına ya da kendisine yönelik saldırgan tutum ve davranışlar sergilendiğinde, öğrenme güçlükleri, ilaç ve maddelerin kötüye kullanımı, evden firar ve intihar girişimleri gibi durumlarda da cinsel istismarın ihtimali düşünülmelidir (Dağlı ve İnanıcı, 2010).

1.1.1.1.3.1. Ensest

Ensestin farklı disiplinlere göre farklı tanımları yapılmıştır. Amerikan Sağlık, Eğitim ve Koruma Bölümü 1980’de ensesti; aile içerisinde ebeveyn figürüne, gücüne ve otoritesine sahip olan kişilerin çocuğu cinsel manada istismar etmesi şeklinde tanımlamıştır (Çavlin Bozbeyoğlu, Koyuncu, Kardam ve Sungur; 2010). Ensest; hukuksal, ahlaki ve dini açılardan yasaklanan yakın akraba olan kadın ile erkeğin cinsel ilişki içerisinde olmaları anlamındadır. Cinsel bir sapkınlık olan bu durum “akraba aşkı” olarak da toplumda yer etmiştir. Ensestle alakalı yasaklar aynı zamanda toplumsal bir kural niteliği taşıdığından dolayı sosyal ve kültürel bir olgu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Toplum tarafından ayıplanacak bir durum ve yakın akrabalar tarafından gerçekleştirilmiş olması bu cinsel istismar türünün gizli tutulmasına neden olmaktadır. Son yıllarda ensest kavramının içeriği genişletilerek çocukta cinsel istismar olarak geçmesi ve sadece cinsel ilişki dışında daha geniş anlamda cinsel içeriğin bulunduğu tüm davranış ve olayları da içermesi gerektiği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır (Akduman, Ruban, Akduman ve Korkusuz, 2005; Ovayolu, Uçan ve Serindağ, 2007).

1.1.1.1.3.2. Pedofili

Pedofili; bireyin ergenlik öncesi çocuklara yönelik cinsel dürtüleri, fantezileri, düşünceleri uyarılmaları veya hal ve hareketleriyle göstermiş olduğu sürekli bir cinsel ilgi olarak tanımlanmıştır. En genel ve sade hali ile cinsel olarak yetişkinlerden ziyade çocukları tercih etme durumudur (Seto, 2009). Amerikan Psikiyatri Birliği’nin yayınlamış olduğu DSM-V tanı kriterleri kitabında, pedofili “Cinsel Sapkınlık (Parafili) Bozuklukları” alt başlığında incelenmiştir. Bu başlık altında pedofili; en az altı ayı kapsayan bir süre boyunca ergenlik öncesi yaş grubuna dahil olan çocuk ya da çocuklarla cinsel etkileşimde bulunmakla ilgili yenilenen, cinsel açıdan uyarıcı yoğun düşünceler veya davranışlarda bulunması şeklinde

tanımlanmıştır. Birey bu cinsel dürtülerine göre davranmıştır veya cinsel düşünceleri klinik açıdan bir sıkıntıya yol açmış ya da kişilerarası güçlükler neden olmuştur (DSM-5, 2013).

Pedofili, ergenlik öncesi çocuklara yönelik sürekli bir cinsel ilgi *hebephilia*, ergenlik sonrası genç çocuklara, *ephebophilia* ise orta ila geç ergenlik yaş aralığındaki çocuklara ilgiyi ifade etmektedir. Pedofililer, normal yaşamlarında cinsel istek ya da fantezilerini çocuklarla, ergenlerle ya da yetişkinlerle eşit şekilde eğlence olarak sürdürebilirler. Bir kısmının kendi ailesi olabilir; kendilerini belli etmedikleri için çocuk bakımı, eğitimi ya da çocuk koruma hizmetleri gibi alanlarda çalışıyor olabilirler (Miller, 2013).

1.1.1.1.4. Ekonomik istismar

Ekonomik istismar en genel anlamda çocuk işçiliği olarak düşünülebilir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO, 2004)'ne göre ise çocukların yaptığı tüm işler çocuk işçiliği olarak değerlendirilmemelidir. Çocukların veya ergenlerin sağlıklarını, kişisel gelişimlerini ve okul hayatlarını olumsuz etkilemeyen işlere katılımları genellikle olumlu bir durum olarak kabul edilebilir. Bu durumlar, ebeveynlerine ev işlerinde yardım etme, aile işine yardımda bulunma veya okul saatleri dışında ve okul tatillerinde harçlık kazanma gibi faaliyetleri içerebilir. Hatta bu faaliyetler çocukların gelişim süreçlerine katkıda bulunur. Çocuklara beceri ve deneyim kazandırır. Eğer çocuğun çalıştığı işler zihinsel, fiziksel, sosyal veya ahlaki gelişimine zarar veriyorsa ve okul katılımlarını etkiliyorsa o zaman zararlıdır. Çocuk işçiliği en uç biçimiyle, çocukların köleleştirilmesini, ailelerinden ayrılmasını, ciddi tehlikelere ve hastalıklara maruz bırakılmasını ve çok küçük yaşlarda şehirlerin sokaklarında kendi başlarına çaresiz bir şekilde bırakılmasını içerebilir.

Çocukların gerek aile yanında gerekse başka şekillerde çalıştırılmasının çocuk üzerindeki etkileri düşünüldüğünde bu durumun çocuğun ruhsal, duygusal, bedensel ve sosyal gelişimini tehdit ettiği ve önemli derecede zararlı olduğu görülebilmektedir. Çocuklar para kazanmaya başladıkları zaman kendilerini yetişkin gibi hissedebilirler. Çoğu durumlarda ailesinin denetiminden uzak kalan çocuk eğitimini tamamlamadan bırakmakta, akranları arasında soyutlandığı gibi yetişkinler arasına da tam anlamıyla girememekte, iş ortamına da uyum sorunları yaşadığı için ayrılmak durumunda kalabilmektedir. Sokakta bulunan sınırsızlık ve sorumsuz özgür hayatı seçerek sosyal yaşamdan tamamen kopma yaşamakta, bir vakit sonra sokakta yaşamayı tercih etmeye başlayabilmektedirler. Bazı durumlarda ebeveynler çocukları için gerekli olan gelişim ve bakım olanaklarını sunmasalar bile çocuğun ne sebeple olursa olsun çalışması ya da çalıştırılması çocuk üzerinde kötü sonuçları ortaya çıkarabilmektedir

(İkizoğlu, Önal Dölek ve Gökçearsan Çiftçi, 2007; Kırbaç, 2017). Ancak çocuğun tüm çalışmaları ekonomik istismar olarak görülmemelidir. Ekonomik istismardan söz edebilmek için çocuğun haklarının ihlal edilmesi, gelişiminin engellenmesi, yardım amaçlı ücretsiz veya düşük ücretli iş gücü olarak çalıştırılması gibi durumların oluşması gerekmektedir (Güner, Güner ve Şahan, 2010).

1.1.1.2. Çocuk İhmali

Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre kelime anlamı olarak ihmal “gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme” anlamına gelmektedir. Çok genel bir tanım olarak ihmal çocuğun vasisinin veya diğer bakıcılarının çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamamasıdır. Çocuk ihmali ise ebeveynin veya bakıcının bir çocuğun asgari fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamadaki başarısızlığı şeklinde ifade edilebilir (McCoy ve Keen, 2014).

Gaudin (1993)'e göre ihmal tanımı yapılırken; çocukların asgari derecede ihtiyaç duydukları bakım türleri neler olmalıdır, ebeveynlerin veya diğer bakıcıların hangi eylemleri ya da eylemsizlikleri ihmalkâr bir davranış niteliği taşımaktadır, bakım veren kişinin eylemi ya da eylemsizliği kasıtlı mıdır, eylemlerin ya da eylemsizliklerin çocuğun sağlığı, güvenliği ve gelişimi üzerinde ne gibi etkileri bulunmaktadır, oluşan durum ailenin imkansızlığından dolayı mı meydana gelmektedir gibi soruların dikkate alınması önemlidir. Çocuk ihmali temelde beş gruba ayrılmaktadır. Bunlar fiziksel, duygusal, cinsel, tıbbi ve eğitimsel ihmal şeklindedir.

1.1.1.2.1. Fiziksel ihmal

İhmal türleri arasında en kolay fark edilen ve “ihmal” terimiyle en sık şekilde ilişkilendirilen durum olan fiziksel ihmal, çocuğun asgari düzeydeki fiziksel ihtiyaçlarının karşılanamaması olarak tanımlanabilir. Bu fiziksel ihtiyaçlar arasında yiyecek, giyecek ve barınak ile çocuğun olası zarar ve tehlikelerden korunması yer almaktadır (McCoy ve Keen, 2014). Bu ihtiyaçların karşılanmadığı çocuklar zayıf olabilir ya da zayıflayabilirler. Yıkınmanın seyrek olmasına bağlı olarak ter ve benzeri kötü kokular yayabilir. Ağız hijyenlerinin bozukluğuna bağlı olarak da dişleri çürük olabilir (Dervişoğlu, 2012).

Çocukta yeterli tıbbi veya diş bakımı eksikliği, çocuğun süregelen uyku veya açlık hali, Çocuğun kirli giysiler giymesi ve hijyen eksikliği, yaşanılan evin ısınma ve su sıkıntısının olması, yaşanılan evdeki yiyeceklerin bozulmuş veya kalitesiz olması gibi durumlarda fiziksel ihmalden şüphelenilebilir (McCoy ve Keen, 2014).

Fiziksel ihmali bazı çalışmalar aşağıdaki gibi başlıklandırmıştır: (Gaudin, 1993; Leeb, Paulozzi, Melanson, Simon ve Arias, 2008).

- Beslenme; ocuğun beslenmesindeki yetersizlik veya uzun süreler boyunca a bırakılması durumudur.
- Hijyen; ocuğun kişisel bakımının ve çocuğun yaşadığı ortamın hijyen yönünden kötü durumda olması, hijyen koşullarının sağlanmaması ihmal davranışı olarak sayılabilir. ocuk kirliyse, kötü kokuyor ya da yıkanmamış saçları varsa ihmalden söz edilebilir.
- Barınak; ocuk ve ailesinin yaşadığı yer düzensiz ve istikrarsızsa, yaşanılan yerde haşaratlar var ve evin sıcaklığı yeterli şekilde sağlanamıyorsa ihmal durumundan söz edilebilir.
- Giyim; ocuğa boyundan büyük ya da küçük gelen giysilerin giydirilmesi, havanın sıcaklığı ya da soğukluğuna uygun giysilerin giydirilmemesi durumunda ihmalden şüphelenilebilir.
- Terk etme; makul bir bakım veya gözetim şartları sağlanmadan çocuğun bırakılmasıdır. Çocuğun yetişkin birey yerine başka bir çocuğa emanet edilmesi de ihmal durumunu akıllara getirebilir.
- ocuğu reddetme (kovma); bakım için yeterli düzenlemeler yapılmadan çocuğun evden kalıcı olarak ya da süresiz şekilde atılması veya evine geri dönen kaçak bir çocuğun reddedilmesi durumlarında ihmalden söz etmek mümkündür.
- Diğer fiziksel ihmaller; evdeki önlenebilecek tehlikelere karşı bariz bir şekilde dikkatsiz davranmak, ocuk aratayken sigara içmek veya aracı sarhoş bir şekilde kullanmak, küçük bir çocuğu araçta veya motorlu herhangi bir taşıtta yalnız bırakmak gibi durumlar da fiziksek ihmal kapsamına girmektedir.

Sonuç olarak çocuğa bakmakla yükümlü olan ebeveyn veya bakıcı yetişkin bireyin çocuğun fiziksel gelişimi için elzem olan durumları yerine getirmemesi ya da çocuğun fiziksel sağlığında olumsuzluk oluşturabilecek aktivitelerin yapılmaması gerektiği söylenbilir. Aksi oluşan durumlar ocuk için fiziksel ihmale yol açabilmektedir (elik, 2020).

1.1.1.2.2. Duygusal ihmal

Duygusal ihmal, çok genel bir tanım olarak ebeveynin çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını karşılayamaması olarak tanımlanabilir (McCoy ve Keen, 2014). Glaser (2002) duygusal ihmali çocukla hiçbir fiziksel temas gerektirmeyen, zararlı etkileşim kalıplarıyla karakterize bir bakıcı-çocuk ilişkisi olarak tanımlamıştır. Duygusal ihmalin, çocuğa yönelik yeterli duygusal yakınlık ve duygusal desteğin sağlanamaması, psikolojik ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap verilmemesi, sosyal açıdan gelişim sürecinde ihtiyaç duyduğu gereksinimlerinin karşılanmaması ve sosyal gelişiminin olumsuz etkiye maruz kalması ya da çocuğun aile içinde yaşanan şiddetin tanığı olmasının engellenmemesi şeklinde de tanımı yapılmıştır (Dağlı ve İnanıcı, 2010).

Duygusal ihmal, yeterince tanınmamış ancak aslında yaygın bir çocuk ihmali biçimidir. Alandaki profesyoneller, onu tanımakta ve yasal olarak kanıtlama konusunda belirsizlik yaşamaktadırlar. Duygusal ihmal tüm yaşam boyunca devam edebilecek; zihinsel, davranışsal, sosyal etkilere neden olabilmektedir. Spesifik olarak yaşamın ilk yıllarında maruz kalınan duygusal ihmal ilerleyen zamanlarda en yüksek derecede olumsuz etkilere sebep olabilmektedir (Dinleyici ve Dağlı, 2016).

Duygusal ihmalin çoğunlukla tek başına değil, diğer istismar ve ihmallerle birlikte olması ve çocuk üzerindeki etkilerinin hayatın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkması sebebiyle araştırmalarda önceliğin diğer istismar ve ihmal türlerine verildiği görülmüştür. Bu durum duygusal ihmal tanısının konulmasına ve tespitine engel olabilmektedir (Dursunkaya ve ark., 2008; Claussen ve Crittenden, 1991, akt: Dinleyici ve Dağlı, 2016).

Duygusal ihmal nadiren fiziksel veya görünür bir belirtiyeye sahip, son derece görünmez bir ihmal türüdür. Duygusal ihmalde en göze çarpan durumlardan bir tanesi ihmale maruz kalmış çocuğun aslında fiziksel olarak iyi koşullarda yetişmiş olmasıdır. Ayrıca daha geniş bir perspektiften bakıldığında duygusal ihmale maruz kalarak büyüyen yetişkinler genellikle normaldirler ancak kendilerini oluşturan yapı taşlarındaki kusurun çoğu zaman farkında değildirler. Bireyler hayatta karşılaştıkları zorluklar ne olursa olsun kendilerini suçlama eğiliminde olabilirler. Çocukken ihmale uğramış bireyler ihtiyaçlarının ne olduğunu genellikle bilemeyebilir. Bireyler için kendi istekleri, ihtiyaçları ve duyguları sadece önemsiz olmakla kalmayabilir aynı zamanda görünmez olabilir (Webb ve Musello, 2013).

Duygusal ihmale maruz kalmış çocukların ruhsal açıdan gelişim özellikleri incelendiğinde; bilişsel yetilerde bozukluklar, güvensiz bağlanmanın yaşanma ihtimali,

duygusal iletişimden sakınma, depresyon ve anksiyete yaşayabilme, saldırgan davranış sergileme, sosyal uyum sorumluları gibi durumlar karşımıza çıkabilmektedir (Erermiş, 2001; Tugay, 2008).

1.1.1.2.3. Cinsel İhmal

Cinsel ihmal, ebeveynleri tarafından çocuğa her insanın geçirdiği cinsel gelişim evrelerinin anlatılmaması, cinsel eğitimin yeteri kadar verilmemesi olarak ele alınmaktadır. Günümüzde bu konunun bir tabu olarak görülmesi gerek eğitimcilerin gerekse de ebeveynlerin konuyla ilgili ne tarz bir yaklaşım içinde olmaları gerektiğini bilmemelerine sebep olmuştur. 0-6 yaş aralığında aile içerisindeki eğitimin önemi çok büyüktür. Bu dönemde çocuğun cinsel kimliğine uygun davranışlarda bulunmak, cinsiyetine uygun şekilde çocuğun giydirilmesi veya oyuncaklarının alınması önemlidir. Ayrıca bu yaş aralığında veya ilerleyen dönemlerde cinsel konularda çocuğun yönelttiği sorulara yaşına uygun cevaplar verilmesi de önem taşımaktadır (Aktaş Altınsu, 2004; Tugay, 2008). Bunların dışında tedbirsiz davranışlar sonucunda çocuğun ebeveynlerinin yaşadığı cinselliğe tanık olması veya çocuğun medya veya internette gördüklerine, izlediklerine dikkat edilmemesi de cinsel ihmal kapsamına girmektedir (Kaptan, 2017).

1.1.1.2.4. Tıbbi ihmal

Tıbbi İhmal, çocuk için gerekli olan tıbbi tedaviye başvurmama, tedavi için önerilen tıbbi tavsiyelerin ve çocuk için yazılan reçetenin yerine getirilmemesi şeklinde tanımlanabilir. Aileler, çocuğunun hayatının riskli olduğu durumlarda dahi dini ve kültürel inanışları gereği kan veya organ naklini reddedebilirler. Bu tip durumlar da tıbbi ihmalin tanımı içerisinde yer almaktadır (McCoy ve Keen, 2014).

Bir başka deyişle tıbbi ihmal, ekonomik anlamda ailenin olanakları yeterli olmasına karşın çocuk için gerekli ve çocuğun yaşına uygun tıbbi bakımın sağlanmasındaki yetersizlik olarak tanımlanabilir. Bir çocuğun, zarar göreceği ya da zarar görme ihtimalinin bulunduğu, temel sağlık bakımı gereksinimleri karşılanmadığı durumlarda tıbbi ihmalden söz edilebilir. Hekimlerin sıkça dikkatini çeken ihmal türüdür. Nedenleri arasında cehalet, ekonomik sıkıntılar, hastanın sağlık kuruluşuna ulaşımının zorluğu, sosyal güvenceye sahip olmama, verilen tedavinin hasta tarafından iyi anlaşılmamış olması ya da tedavinin aileye zor gelmesi gibi etmenler sayılabilir. Sorunun kaynağının ne olduğunu bulmak sorunla başa çıkmak için ilk koşuldur. Eğer tedavinin anlaşılmasında sorun var ise daha açık ve net şekilde durumu ifade

etmek, tıbbi terimlerden uzak durularak ailenin anlayacağı bir şekilde konuşmak, gerekirse tedaviyi şema şeklinde yazarak vermek çözüme katkı sağlayabilir. Sorun ekonomik ve sosyal durumlardan kaynaklanıyorsa, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden de yardım talebinde bulunularak sorun çözüme kavuşturulmaya çalışılabilir (Dervişoğlu, 2012).

1.1.1.2.5. Eğitim ihmali

Eğitim ihmali çocuğun yaşı ve gelişimi ile uyumlu eğitim alma hakkının ihlale uğramış olması durumu olarak tanımlanabilir. Ailenin çocuğunu okula göndermemesi, okuldan kaçmasına göz yumması, denetlememesi, çocuğun eğer varsa özel eğitim gereksiniminin karşılanmaması gibi durumlar eğitimsel ihmal kapsamına girmektedir (Dağlı ve İnanıcı, 2010). Genellikle belgelenmesi en kolay olan ihmal türüdür. (McCoy ve Keen, 2014)

Yapılan bir çalışmada eğitim ihmali üç alt gruba ayrılmıştır (Sedlak ve ark., 2010):

- 1- Süreğen şekilde devam eden okuldan kaçmalara izin vermek; Ayda beş günden fazla tekrar eden okul devamsızlığının olması ve ebeveynlerin bu duruma göz yumup çözmek için hiçbir şey yapmaması.
- 2- Çalıştırma, kardeş baktırma gibi nedenlerle çocuğun okula kaydettirmemesi ve okula gitmesine karşı çıkılması.
- 3- Öğrenme güçlüğü, zihinsel sınırlılık gibi sebeplerden ötürü özel eğitime gereksinim duyan çocuğun ihtiyacının reddedilmesi ya da normal eğitime devam ettirilmesi.

1.1.2. Bağlanma kuramı

İnsan başkalarıyla birlikte bulunma isteği nedeniyle topluluklar halinde yaşayan bir varlıktır. İnsan yavrusu, diğer türlerin yavrularına oranla biyolojik yapısından dolayı daha uzun süre anne- babasının yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bu kaçınılmaz durum nedeniyle insanlar bir arada yaşama eğilimi geliştirmiş ve bağlanma ihtiyacı duymuşlardır. Bağlanma (attachment), bireyin dünyaya gelmesi ile başlayan, duygusal açıdan daha ağır asan ve ortaya çıkması muhtemel olan bir durumdur (Soysal, 2005).

Bağlanma kuramı tarihsel süreçte psikanalizdeki nesne ilişkileri teorisinden geliştirildi ancak aynı zamanda evrim, hayvan davranışları kuramı, kontrol kuramı ve bilişsel psikolojideki kavramlardan da etkilenmiştir. Bağlanma kuramı, bakım veren kişilere yakın duygusal bağlar kurma eğilimini insan yapısının temel bir parçası olarak görür. Bu durum yeni doğan bebeklerde zaten mevcuttur ve yetişkinlik döneminden yaşlılığa kadar varlığını sürdürür. Bebeklik ve

çocukluk döneminde koruma, rahatlık ve destek için ebeveynlerle ya da bakım veren kişilerle bağlar kurulur (Bowlby, 1988).

Bağlanma sistemi, bebek ile ebeveyn ya da bakım veren kişi yani bağlanma figürü arasında yakınlık sağlama ve yakınlığın sürekliliğini devam ettirme amacıyla ortaya çıkan bir davranışlar bütünüdür. Özellikle erken çocukluk döneminde belirginleşmeye başlamasıyla birlikte, bağlanma davranışının etkisi ömür boyu sürebilmektedir (Bowlby, 1977). Bağlanma davranışı, birçok türün evrimleri sırasında önemli bir özelliği haline gelmiştir. Çünkü bireylerin bakım verenleriyle temas halinde kalmalarını sağlayarak hayatta kalmalarına katkıda bulunur. Böylece insanlar örneği soğuk, açlık, boğulma ve yırtıcı hayvanlardan korunabilirler. Bireyin bağlanma davranışının temelleri bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bağlanma figürleri ile yaşanan deneyimler sonucu oluşur. Bireyin bağlanma davranışının kişiliğinde oluşma şekli, yaşamı boyunca kurduğu duygusal bağların örüntüsü şeklini alır (Bowlby, 1980).

Ainsworth ve arkadaşları (1971) tarafından bebek ile ebeveyn ya da bakım veren kişi (bakım veren figür, genellikle anne) arasındaki ilişkiyi gözlemleme amacıyla “yabancı durum testi” ismi verilen bir prosedür geliştirilmiştir. Bu çalışmada bebek keşif davranışları uygularken bakım veren kişiyi güvenli bir beden olarak kullanması, yabancı bir bireye ve bakım verenden ayrılmaya verdiği reaksiyonlar değerlendirilmiş ve sonuç olarak üç temel bağlanma stili tanımlanmıştır. Bunlar güvenli bağlanma, kaygılı/dirençli bağlanma ve kaygılı/kaçıncı bağlanma olarak kavram haline getirilmiştir (Ainsworth, 1978; Erdem Özyurt, 2016).

Güvenli bağlanma şekline sahip çocukların bakım veren kişi (çoğunlukla anne) ile kurulan etkileşimlerinde uyumlu oldukları ve iş birliği gösterdikleri belirlenmiştir. Güvenli bağlanma modelinde çocuklar, olumsuz veya korkutucu bir durumla karşılaştıklarında bakım veren kişinin müsait, duyarlı ve kendisine yardımcı olacağı konusunda emin olurlar. Bu güvence ile dünyayı keşfetmek istediklerinde kendilerini cesur hissederler. Bu model, özellikle ilk yıllarda bakım veren kişinin ulaşılabilir olması, çocuğun sinyallerine duyarlı olması, çocuğun korunma ve bakım taleplerine sevgi dolu bir şekilde karşılık vermekle teşvik edilir (Ainsworth, 1978; Bowlby, 1988; Erdem Özyurt, 2016).

İkinci bağlanma şekli ise kaygılı/dirençli bağlanmadır. Bu bağlanma modelinde, çocuk ihtiyacı olduğu durumda bakım veren kişinin ulaşılabilir, duyarlı veya yardım edip edemeyeceği konusunda kuşkuludur. Bu belirsizlik sebebiyle birey her zaman ayrılık ihtimalinin kaygısına, sıkı bir şekilde sarılıp bırakmamaya eğilimlidir. Ayrıca dünyayı keşfetme

konusunda da endişeleri olabilir. Çatışmanın belirgin durumda olduğu bu bağlanma şekli, bazı durumlarda uygun ve yardımcı olan ancak diğer durumlarda ise böyle olmayan bakım veren kişi tarafından desteklenir. Bu modelde bakım veren kişi güvenli bir figür olarak kullanılmaz (Ainsworth, 1978; Bowlby, 1988; Erdem Özyurt, 2016).

Bağlanma türlerinin üçüncüsü ise kaygılı/kaçınmacı bağlanmadır. Çocuk bu bağlanma modelinde ilgi istediğinde veya aradığında kendisine yardımsever bir şekilde cevap verileceğinden emin olamaz. Aksine bu tarz durumlarda reddedileceğini düşünür. Bunun sonucu olarak başkalarının sevgi ve desteğine ihtiyaç duymadan duygusal olarak da kendine yetecek bir hale gelmeye çalışır. Bunun sonucunda narsist bir benliğe sahip olabilir. Çatışmanın daha gizli olduğu bu bağlanma şekli; çocuğun bakım veren kişiye bakım, rahatlık veya korunma için yaklaştığında sürekli olarak reddedilmesi sonucunda gelişim gösterir (Ainsworth, 1978; Bowlby, 1988; Erdem Özyurt, 2016).

1.1.3. İhmal-İstismar ve Bağlanma Kuramının Sosyal Hizmetle İlişkisi

İhmal ya da istismar şüphesi veya iddialarıyla sosyal hizmet bildirimde bulunan çocuk için bu şüphenin titizlikle incelenmesi, ihmal ya da istismarın sistematik olup olmadığının tespit edilmesi, çocuğun bakımından birinci derece sorumlu olan kişi veya kişilerin çocuğun güvenliğine zarar verip vermediğinin veya zarar verme riskinin olup olmadığının ortaya çıkarılması, çocuğa bakmakla yükümlü ebeveyn veya bakım veren kişinin çocuğa yönelik sorumluluklarını yerine getirip getirmediğinin profesyonellerce incelenerek değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi gereklidir. Bu inceleme, değerlendirme ve belgeleme sosyal hizmet uygulamalarında önemli bir yere sahip olan sosyal inceleme ile gerçekleştirilmektedir. Bu inceleme sonucunda ortaya çıkan sosyal inceleme raporunun hazırlanması sosyal hizmet uzmanının en önemli mesleki işlevlerinden birisidir (Paslı, 2020).

İhmal bir davranışın var olması değil yokluğu olması nedeniyle sinsi bir kötü muamele biçimidir. Çocukların gelişiminin birçok yönünde etkisini gösterebildiği için kalıcı izler bırakabilmektedir. Bu nedenle ihmalin yaşandığı durumlara zamanında destek sağlamak önemlidir. Çocuk alanında çalışan uzmanların müdahalesi sadece ihmalin gerçekleştiği süreçte değil ihmal döngüsünün farklı aşamalarında ortaya çıkmalıdır. Birincil müdahale ihmal durumu ortaya çıkmadan çok önce gerçekleşmeli, ikincil müdahalede ihmal riski daha fazla olan çocuklar ve aileleri hedeflenmeli, üçüncül müdahale ise ihmali durdurmak ve olası etkilerinin tedavi etmek olmalıdır. Ayrıca çocuk ihmalinde sadece aileye odaklanılmamalı, ihmal

davranışında diğer aile üyelerinin oynadığı rol, çevresel ve sosyoekonomik etmenler göz ardı edilmemelidir (Karadağ, 2018).

Bebeğin doğumundan itibaren bakımını üstlenen birey ile sözlü ve sözsüz uyaranları içeren olumlu ilişkiler güvenli bağlanmanın temelini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda bebeğin sağlıklı olarak gelişebilmesinde güvenli bağlanmanın yeri son derece önemlidir. Literatürdeki pek çok araştırmanın bulgularında anne ve bebek arasındaki güvenli bağlanmanın kurulamamasının çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmemelerine yol açtığı belirtilmiştir (Groh ve ark., 2012; Bowlby ve Ainsworth, 2013; Uğurlu ve Pak Güre, 2022). Sosyal hizmet uzmanları anne ve bebek sağlığını etkileyebilecek olan durumlarda vaka savunuculuğu rolünü kullanarak çocuğun ihmal riskine yönelik başta yaşama ve gelişme hakkını, annenin de biyopsikososyal sağlığına erişebilmesi için hakkı olan hizmetlere ve kaynaklara erişimini amaçlamaktadırlar (Uğurlu ve Pak Güre, 2022).

1.2. Araştırmanın Problemi

Sosyal hizmet literatüründe çocuk ihmal ve istismarı çok önemli bir yere sahiptir. Çocuk ihmal ve istismarının çocuk üzerinde sosyal, psikolojik ve davranışsal gibi birçok alanda olumsuz etkisi olabilmektedir. Çocuklar ihmal ve istismar vakalarında hem fiziksel hem de psikolojik olarak ciddi anlamda zararlar görebilmektedirler. Yaşanan ihmal ve istismar durumunun etkileri kısa dönem olarak çocukluk yıllarında ortaya çıkabilmektedir. Buna ek olarak etkilerin uzun dönem şeklinde yetişkinlikte de ortaya çıkabildiği bilinmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan travmalar, yetişkinlikte ortaya çıkabilen madde kullanımı ve psikolojik problemler gibi birçok olumsuz sonucu olabilmektedir. Çocuktaki fiziksel istismarın belirtilerinin dışarıdan fark edilmesi genel olarak daha kolay olmasına karşın daha hafif olguların fark edilmesi çoğu zaman güç bir durumdur. Ancak ortaya çıkan fiziksel istismarın şiddeti ister hafif ister ağır olsun çocukta gözle görünür bir şekilde ya da çocuktaki davranışların değişimi olarak görülebilmektedir. Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda ise sosyal anlamda ilişkilerde sorunlar, özgüven eksiklikleri, kişilik bozuklukları gibi kısa dönemde ortaya çıkabilecek etkiler olmasının yanında uzun dönemde ortaya çıkabilecek psikolojik sorunlar da bulunmaktadır. Bu yönüyle diğer istismar türlerinden daha fazla olumsuz etkiye sahip olabilmektedir. Cinsel istismara maruz kalan çocukların da hem travmayı izleyen kısa süreçte hem de travma sonrasındaki uzun süreçte ağır ruhsal sorunlar yaşama riskine sahip oldukları bilinmektedir. Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda sıklıkla depresyon, intihar düşünceleri, düşük benlik saygısı, öfke sorunları görülebilmektedir (Bryer, Nelson, Miller ve

Krol, 1987; Pelcovitz, Kaplan ve Goldenberg, 1994; Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999; Putnam, 2003; Topbaş, 2004; Yılmaz, 2009).

İhmal ve istismarın etkilerinin çocukluk çağında veya yetişkinlikte geniş çaplı ve uzun süreci kapsayabilecek birçok sorunun kaynağı olabildiği görülmektedir. Bu nedenle çocukların sağlıklı ve uyumlu bireyler olarak yetişmesinde en önemli rolde olan ebeveynlerin ihmal ve istismar konusundaki farkındalıkların ne düzeyde olduğu önem taşımaktadır. Ebeveynler, çocuklarını yetiştirdikleri zaman diliminde gerek kültürel gerek eğitimsizlik gibi nedenlerden ötürü hangi eylemlerinin veya eylemsizliklerinin çocuklarına yönelik kötü muamele olduğunun farkında olamayabilirler. Buna ek olarak bireylerin çocuklukta bakım veren kişilerle kurdukları bağlanma stillerine göre kötü muameleye maruz kalma ihtimalleri farklılık gösterebilmektedir. Güvensiz bağlanma yaşayan bireylerde kötü muameleye maruz kalma ihtimali artabilmektedir.

Tüm bunlar göz önüne alındığında bireylerin çocukluk çağında ebeveynleriyle oluşturdukları bağlanma türleri, bağlanma türlerindeki oluşan farklılıklar, farklılıklardan kaynaklanabilecek kötü muameleye maruz kalma ihtimalleri bulunmaktadır. Bireylerin olası kötü muameleye maruz kalma durumlarının ileriki yaşlarında ebeveyn olduklarında ihmal ve istismar farkındalıklarına ne gibi etkide bulunabileceği, bu etkilerin farkındalık düzeylerini ne yönde etkileyebileceğinin araştırılması bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 0-6 yaş aralığında çocuğa sahip ebeveynlerin, kendi anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalığına etkisini sosyal hizmet bakış açısıyla incelemek amaçlanmaktadır. Bu genel amaca ulaşmak üzere aşağıdaki soru cümlelerine yanıt aranacaktır.

1. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri ile Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?
3. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri ile Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?
4. Ebeveynlerin ihmal ve istismara uğrama durumları ile Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?
5. Ebeveynlerin ihmal ve istismara uğrama durumları ile Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?

6. Ebeveynlerin ihmal ve istismar konuları hakkında eğitim alma durumları ile Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?
7. Ebeveynlerin ihmal ve istismar konuları hakkında eğitim alma durumları ile Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları arasında bir farklılık var mıdır?
8. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği alt boyutları ve Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Literatür incelendiğinde ihmal ve istismar farkındalığının çocuk alanında çalışan mesleklere ve branşlara odaklanılarak çalışıldığı görülmüştür. Ebeveynlerin ihmal istismar farkındalıklarına yönelik çalışmalara az rastlanılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin çocukluklarında, kendi aileleri ile olan bağlanma stillerinin ileriki yaşlarda çocuk sahibi oldukları zaman diliminde, ihmal istismar farkındalıklarına ne gibi etkilerinin olduğuna yönelik araştırmalara rastlanılmamıştır. Çocukların yetişmesinde en önemli konumda olan ebeveynlerin kültürel veya eğitimsel gibi nedenlerden dolayı bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuklarına kötü muamelede bulunma ihtimalleri bulunmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında ebeveynlerin ihmal ve istismar farkındalıklarının belirlenmesi literatüre yapacağı katkı açısından önem taşımaktadır. Çalışma aynı zamanda ayna görevi üstlenerek ebeveynlerin bilinçlenmesi ve çocukları ile olan ilişkilerini gözden geçirebilmesi açısından da önemlidir. Bu araştırma, aile ve çocuğu konu edindiği için sosyal hizmetin en önemli çalışma alanları arasına girmektedir. Araştırma sonuçlarının sosyal hizmet literatürüne ve sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarına sunacağı katkı bakımından da önemi bulunmaktadır.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından ebeveynlerin soruları anlayabileceği ve içtenlikle cevaplayabileceği varsayılmıştır.
2. Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ebeveynlerin ihmal istismar farkındalık düzeylerini istenilen şekilde ölçebileceği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Gerek COVID-19 pandemisi nedeniyle alınan sosyal mesafe önlemleri gerekse ülke genelinde daha fazla katılımcıya ulaşılabilmesi amacıyla ölçeklerin katılımcılara çevrimiçi olarak Google Forms üzerinden sunulması çalışmayı sınırlayan bir etmen olarak görülebilir.

Katılımcıların gönüllü olarak çalışmaya katılmaları nedeniyle sosyodemografik olarak çeşitliliğin olmaması çalışmanın başka bir sınırlılığıdır. Ayrıca çalışmanın online platform üzerinden yapılması katılımcıların çoğunluğunun üniversite mezunu olması sonucunu doğurmuş ve bu da ayrıyeten çalışmanın bir sınırlılığı olarak ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın bir başka sınırlılığı ise veri toplama sürecinin belirli bir zaman diliminde yapılmış olmasıdır. Araştırmanın veri toplama süreci 18 Temmuz 2022 tarihinde başlamış 1 Aralık 2022 tarihinde sonlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Ebeveyn: 0-6 yaş arası çocuğa sahip kişiler

Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Düzeyi: Ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık ölçeğinden alınan puan ile belirlenen farkındalık tanımlama düzeyidir.

Ana-Babaya Bağlanma Düzeyi: Ana-babaya bağlanma ölçeğinden alınan puan ile belirlenen bağlılık tanımlama düzeyidir.

II. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin nasıl toplanılacağına ve verilerin nasıl çözümleneceğine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.1. Araştırma Modeli

Ebeveynlerinin, kendi anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalığına etkisinin incelendiği bu çalışmada var olan durum olduğu şekliyle ele alınmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle nicel araştırma olan bu tez, sınırlı kaynakların en etkin şekilde kullanılması doğrultusunda bilgi açısından zengin olan durumların belirlenmesini ve seçilmesini amaçlayan araştırma yaklaşımı olan amaçlı örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminin kullanılmasının nedeni bu yöntemin gücünü ve mantığını derinlemesine anlamaya çalışmaktır. Bu şekilde araştırma için gerekli olan bireylere ulaşılmıştır (Patton, 2002). 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin oluşturduğu evrende, evrenin tümüne ulaşmanın zorluğu göz önüne alındığında daha küçük çaplı bir örneklem grubu kullanılacağı için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu tekniği kullanılmıştır. Kartopu örnekleme tekniği, evreni oluşturan bireylere erişimin zor olduğu veya evren hakkındaki bilgilerin eksik olduğu durumlar söz konusu olduğunda kullanılmaktadır (Patton, 2005). Bu model çerçevesinde, 0-6 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin kendi anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal ve istismar farkındalığına etkisinin bağımsız değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Evren bir araştırmada Karasar (2009)'a göre “araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünü” anlamına gelmektedir. Çalışmanın evrenini ülkemizde 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Çocuğun ihmal ve istismarı alanındaki koruyucu ve önleyici çalışmalarda ayrıca ebeveyn bağlanması konusunda da son derece kritik olan okul öncesi dönemin önemi nedeniyle bu yaş grubunda çocuğu olan ebeveynler tercih edilmiştir. Katılımcıların seçilmesinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulabilmekte ya da önceden belirlenmiş olan ölçüt kriterleri kullanılabilir ve kriterleri karşılayan tüm durumlar çalışma kapsamına alınmaktadır (Marshall ve Rossman, 2016). Bu çalışmada katılımcıların dâhil edilme

kriterlerinde okuryazarlık ve internet kullanma becerisine sahip, Google Forms üzerinden gönderilen veri toplama formuna gönüllü olarak katılmayı kabul eden, 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynler olma durumları kullanılmıştır. 281 bireyden oluşan katılımcıların demografik bilgileri tablo 3.1’de sunulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Google Forms üzerinden anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma için veri toplama; ebeveynlerin bilgilerini içeren “Sosyo-demografik veri formu”, “Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)” ve “Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Ölçeği (EÇİFÖ)”nden oluşan formlar kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyo-Demografik Veri Formu

Sosyo-demografik veri formu araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin yaşı, medeni durumu, gelir düzeyi, öğrenim durumu, ihmal ve istismar konusunda eğitim alma durumu, çocukken ihmal veya istismara maruz kalmış olma durumu ve maruz kaldığı ihmal veya istismarını tür ile alakalı bilgilerini toplamak amacıyla oluşturulmuştur.

2.3.2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği

Ana-Babaya bağlanma ölçeği (Parental Bonding Instrument) ilk olarak 1979 yılında Parker ve arkadaşları tarafından bireyin algısı açısından, ana babasıyla kurulan ilişki örüntüsünü geriye dönük olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra ölçeğin geçerlik-güvenirlilik ve Türkçeye uyarlama çalışması Kapçı ve Küçükler (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, ilgi ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere iki alt boyuttan ve 25 maddeden oluşmaktadır. Ebeveynlerden yaşamlarının ilk 16 yılı düşünülerek yanıtlanması istenilen sorular 4’lü likert tipi derecelendirmeye “Tamamen böyleydi=3”, “Kısmen böyleydi=2”, “Pek böyle değildi=1” ve “Hiç böyle değildi=0” şeklinde yer almaktadır. Birey, anne ve babası için iki ayrı değerlendirmede bulunmaktadır. İlgi alt boyutunda 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24 ve 25. maddeler; Koruma alt boyutunda ise 1, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 19, 20 ve 23. maddeler bulunmaktadır. Ayrıca ölçekte yer alan 2, 4, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 23 ve 24 numaralı maddeler tersine (0-3) şeklinde puanlanmaktadır. 12 maddeden oluşan ilgi boyutu 0-36 puan arasında değişmekte ve puan arttıkça ana babadan algılanan ilgi artmaktadır. Yüksek puanlılar anlayışlı ve kabul edici, düşük puanlılar ise soğuk ve reddedici olarak algılanmaktadır. 13 maddeden oluşan kontrol/aşırı koruma boyutunda ise puanlar 0-39 aralığında değişmektedir. Puan arttıkça ana baba algısı aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin

vermeyen şekilde olmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik bulgusu için Cronbach alfa değerine bakılmış ve anne formunda .87, baba formunda .89 olarak bulunmuştur.

2.3.3. Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği

Ünal (2017) tarafından, okul öncesi eğitimine devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan ölçek genel bilgiler, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve ihmal olmak üzere 5 faktör şeklinde 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki sorular 5’li likert tipi derecelendirmeyle “Kesinlikle katılmıyorum=1”i, “Katılmıyorum=2”, “Kararsızım=3”, “Katılıyorum=4”, “Kesinlikle katılıyorum=5” şeklinde yer almaktadır. Genel bilgiler alt ölçeği 12 maddeden (1, 2, 3, 4, 17, 18, 22, 27, 34, 35, 41, 43) fiziksel istismar alt ölçeği 6 maddeden (9, 13, 20, 29, 36, 42), duygusal istismar alt ölçeği 15 maddeden (7, 10, 14, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 37, 40, 45), cinsel istismar alt ölçeği 8 maddeden (5, 6, 8, 11, 15, 33, 38, 44) ve ihmal alt ölçeği 4 maddeden (12, 16, 30, 39) oluşmaktadır. Ayrıca ölçekte yer alan 4, 5, 9, 10, 11, 12, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 ve 45. maddeler tersine (1-5) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik bulgusu için Cronbach alfa değerine bakılmış ve .814 olarak saptanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında veri formu ve ölçekler Google Forms’a 17 Temmuz 2022 tarihinde yüklenmiş ve örneklem grubuna oluşturulan bu form internet üzerinden 18 Temmuz’dan itibaren iletmeye başlanmıştır. Veriler Aralık 2022 tarihine kadar toplanmaya devam etmiştir. Bu tarihten sonra verilerin analizi için Excel üzerinden düzenlemeler yapılmış daha sonrasında ise veriler SPSS 25 (Statistical Package for Social Science) programına aktarılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizleri SPSS 25 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında araştırmacı tarafından işlenip çözümlenmiştir. Sosyo demografik veriler ve ölçeklerden elde edilen bulguların basıklık, çarpıklık veya normal dağılım durumları değerlendirilmiş, parametrik ve non-parametrik testler belirlenip uygulanmıştır. Verilerin puan ortalamaları arasındaki farklar değerlendirilip frekans dağılımları ve değişkenler arasında fark olup olmadığı tespit edilmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışmanın amaçları çerçevesinde elde edilmiş olan bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin tanımlayıcı bilgilerine yer verilmiştir. Bu kapsamda ebeveynlerin cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, gelir düzeylerine, öğrenim durumlarına, çocuklarının sayısına, ihmal-istismar konularında eğitim alma durumlarına, istismara uğrama durumlarına, ihmale uğrama durumlarına, ihmal ve istismarın her ikisine de uğrama durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Buna ek olarak ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık ölçeği puanları ve ana babaya bağlanma ölçeği puanları da açıklanmıştır. İkinci bölümde ise ebeveynlerin sosyodemografik bilgileri ile EÇİFÖ ve ABBÖ'den elde ettikleri puan ortalamaları veya ortanca değerleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Ayrıca EÇİFÖ ile ABBÖ puanları arasındaki ilişki ve bu ölçeklerin alt ölçekleri arasındaki ilişki de incelenmiştir.

3.1. Tanımlayıcı Bulgular

Bu bölümde 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerine, ihmal ve istismar konusunda eğitim alma durumlarına, ihmal ve istismar konularına uğrama durumlarına, EÇİFÖ ve ABBÖ puan ortalamalarına ilişkin tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.1. Sosyodemografik özellikler.

Sosyodemografik Özellikler	Gruplar	Frekans (s)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	189	67,3
	Erkek	92	32,7
Yaş	20-25	12	4,3
	26-30	60	21,4
	31-35	116	41,3
	36-40	54	19,2

	41-45	26	9,3
	45- +	13	4,6
Medeni Durum	Evli	267	95,0
	Bekar	14	5,0
Gelir Düzeyi	0-5.000₺	32	11,4
	5.000-10.0000₺	93	33,1
	10.000- üstü₺	156	55,5
Öğrenim Durumu	İlkokul	3	1,1
	Ortaokul	11	3,9
	Lise	30	10,7
	Üniversite	187	66,5
	Lisansüstü	50	17,8
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	153	54,4
	2 Çocuk	99	35,2
	3 Çocuk	23	8,2
	4 Çocuk	6	2,1
İhmal/İstismar Konusunda Eğitim Alma Durumu	Evet	64	22,8
	Hayır	217	77,2
İstismara Uğrama Durumu	Evet	49	17,4
	Hayır	232	82,6
İhmale Uğrama Durumu	Evet	63	22,4
	Hayır	218	77,6
İhmal ve İstismarın Her İkisine de Uğrama Durumu	Evet	34	12,1
	Hayır	203	72,2
	Toplam	281	

Tablo 1’de paylaşılmış olan 0-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin sosyoekonomik ve demografik özelliklerine göre dağılımı şu şekildedir: ebeveynlerin %67,3’ü (s=189) kadın ve %32,7’si (s=92) erkek; yaş gruplarında %41,3’ü (s=116) 31-35 yaşları ve %4,3’ü (s=12) yaşları arasında; %95’i (s=267) evlidir. Katılımcıların gelir düzeyleri değerlendirildiğinde ise %55,5’i (s=156) 10.000₺-üstü ve %11,4’ü (32) 0-5000₺ aralığında olduğu görülmektedir. Öğrenim durumlarında %66,5’i (s=187) üniversite ve %1,1’i (s=3) ilkokul mezunudur. Ebeveynlerin çocuk sayılarında ise %54,4’ü (s=153) 1 çocuk ve %2,1’i (s=6) 4 çocuk sahibi olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin %77,2’si (s=217) ihmal ve istismar konularında eğitim almadığını belirtmiştir. İhmal ve istismara uğrama durumlarına bakıldığında ise istismara uğrama durumunda %82,6’sı (s=232) hayır; ihmale uğrama durumunda %77,6’sı (s=218) hayır; ihmal ve istismarın her ikisine de uğrama durumunda ise ebeveynlerin 72,2’si (s=203) hayır seçeneğini işaretlemiştir.

3.1.2. EÇİFÖ ve ABBÖ Puan Ortalamalarına İlişkin Bulgular

Tablo 3.2. Ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık ölçeği puanları.

EÇİFÖ	En Düşük (s)	En Yüksek (s)	Ortalama
Farkındalık Genel	77,00	213,00	170,64
Genel Bilgiler	21,00	58,00	42,55
Fiziksel İstismar	10,00	30,00	22,64
Duygusal İstismar	24,00	74,00	58,88
Cinsel İstismar	15,00	40,00	31,91
İhmal	7,00	20,00	14,66

Tablo 2’de katılımcıların EÇİFÖ farkındalık genel puanı ve alt ölçeklerin puan bilgileri verilmiştir. EÇİFÖ farkındalık genel puanında ortalama 170,64; Genel Bilgiler alt ölçeğinde ortalama 42,55; Fiziksel İstismar alt ölçeğinde ortalama 22,64; Duygusal İstismar alt ölçeğinde ortalama 58,88; Cinsel İstismar alt ölçeğinde ortalama 31,91 ve İhmal alt ölçeğinde ise ortalama 14,66 puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 3.3. Ana babaya bağlanma ölçeği puanları.

ABBÖ	En Düşük (s)	En Yüksek (s)	Ortalama
Anne-Toplam	0	67	24,21
Anne-İlgi Boyutu	0	35	13,36
Anne-Koruma Boyutu	0	35	11,85
Baba-Toplam	1	65	26,18
Baba-İlgi Boyutu	0	36	13,47
Baba-Koruma Boyutu	0	31	12,71

Tablo 3’de paylaşılmış olan katılımcıların Ana Babaya Bağlanma Ölçeğinin anne boyutunda genel puan ortalaması 24,21; İlgi alt boyutunda alınan puanların ortalaması 13,36; Koruma boyutunda ise alınan puanların ortalaması 11,85 olarak bulunmuştur. Baba boyutunda ise genel puan ortalaması 26,18; İlgi alt boyutunda 13,47; Koruma alt boyutunda 12,71 olarak tespit edilmiştir.

3.2 İlişkisel Bulgular

Bu bölümde ise ebeveynlerin sosyodemografik bilgileri ile EÇİFÖ ve ABBÖ’den elde ettikleri puan ortalamaları veya ortanca değerleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Ayrıca EÇİFÖ ile ABBÖ puanları arasındaki ilişki de incelenmiştir.

Tablo 3.4. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	Cinsiyet	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Farkındalık Genel	Kadın	189	179,00	77-213	4038,0	<,001*
	Erkek	92	161,00	110-190		
Genel Bilgiler	Kadın	189	45,00	21-58	4045,5	<,001*
	Erkek	92	39,50	24-49		
Fiziksel İstismar	Kadın	189	24,00	10-30	5791,0	<,001*
	Erkek	92	22,00	13-28		

Duygusal İstismar	Kadın	189	62,00	24-74	4766,5	<,001*
	Erkek	92	55,00	33-68		
Cinsel İstismar	Kadın	189	33,00	15-40	5641,5	<,001*
	Erkek	92	30,00	17-38		
İhmal	Kadın	189	15,00	7-20	6037,0	<,001*
	Erkek	92	14,00	8-20		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=4038,0; p<0,001). Kadınların farkındalık genel puanları, erkeklerin farkındalık genel puanlarından yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin genel bilgiler alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (U=4045,5; p<0,001). Kadınların genel bilgiler alt ölçeğinden aldıkları puanlar, erkeklerin genel bilgiler alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Ebeveynlerin fiziksel istismar alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=5791,0; p<0,001). Kadınların fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar, erkeklerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldığı puanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin duygusal istismar alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. (U=5791,0; p<0,001). Kadınların duygusal

istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar, erkeklerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldığı puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin cinsel istismar alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir ($U=5791,0$; $p<0,001$). Kadınların cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar, erkeklerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldığı puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ihmal alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=5791,0$; $p<0,001$). Kadınların ihmal alt ölçeğinden aldıkları puanlar, erkeklerin ihmal alt ölçeğinden aldığı puanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmanın bulgularına benzer olarak Uslu, Kapçı, Yıldırım ve Öney (2010), Asla, Paul ve Perez-Albeniz (2011), Ünal (2017), Gökçe ve Beyazıt (2018), Yüzüğüldü (2021) ve Yücel (2021)'in çalışmalarında ayrıca Sarı (2010)'nın emniyet mensubu bireylerle ve Bağ (2019)'ın da hemşire ve öğretmenlerle yaptığı çalışmalarda kadınların farkındalık puanları erkeklerin farkındalık puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın sebebinin annelerin çocuk bakımında birincil görev üstlenmesi ve babalara oranla daha çok ilgilenmeleri ile açıklanabilir.

Çalışmanın bulgularından farklı olarak istatistiksel açıdan farklılığın bulunmadığı araştırmalar da mevcuttur. Karakoç (2017)'un öğretmenlerin farkındalığını, Öner Demirci (2019)'nin 4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerinin farkındalıklarını ve Kılıç (2020)'in ebeveynlerin farkındalıklarını incelediği çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 3.5. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	Cinsiyet	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Kadın	189	22,00	2-63	8216,5	,455
	Erkek	92	23,00	0-67		
İlgi	Kadın	189	11,00	0-35	7267,5	,026*
	Erkek	92	10,00	0-32		
Koruma	Kadın	189	11,00	0-35	8029,5	,298
	Erkek	92	12,00	0-35		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($U=7267,5$; $p=0,026$; $p<0,05$). Kadınların ilgi alt boyutundan aldıkları puanlar, erkeklerin ilgi alt boyutundan aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Bu çalışmanın bulgularının aksine olarak Erdem Özyurt (2016)'un çalışmasında anneye bağlanma toplam puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Şahin (2019)'in üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında ise kız öğrencilerin anne

formu koruma alt boyutundan aldıkları puanların yüksel olduğu ve farkın istatistiksel açıdan anlamlı belirtilmiştir.

Tablo 3.6. Ebeveynlerin cinsiyetleri ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Cinsiyet	S	X	Ss	t	p
Toplam	Kadın	189	25,81	14,74	-,612	,541
	Erkek	92	26,95	14,32		
İlgi	Kadın	189	13,53	8,61	,182	,856
	Erkek	92	13,34	8,41		
Koruma	Kadın	189	12,28	6,88	-1,53	,127
	Erkek	92	13,61	6,76		

Independent-Samples T Test, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortalamalarının cinsiyetler açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$). ABBÖ baba formu ilgi ve koruma alt boyutlarında yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarında da grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Çalışmanın bulguları, Şahin (2019)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmanın sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Ancak Erdem Özyurt (2016)'un babaya bağlanma toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Kadın öğrencilerin toplam puanları erkeklerin toplam puanlarından daha düşük bulunmuştur. Dolayısıyla bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Çalışmada kullanılan ABBÖ anne formu ve baba formunu düşünüldüğünde, ebeveynlerin aldıkları puanların istatistiksel açıdan anlamlı olma durumlarını göz önüne alındığı zaman, kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla kendi annelerine ilgi alt

boyutunda daha fazla bağlanma gösterdikleri görülmektedir. Buna göre kadınların annelerine yönelik ilgilerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 3. 7. Ebeveynlerin yaşları ile EÇİFÖ ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

Ebeveyn Yaşı		
EÇİFÖ	r	p
Farkındalık Genel	-,252	<,001*
Genel Bilgiler	-,190	,001*
Fiziksel İstismar	-,190	,001*
Duygusal İstismar	-,225	<,001*
Cinsel İstismar	-,172	,004*
İhmal	-,212	<,001*

Spearman Korelasyon Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşları ile EÇİFÖ genel puanı ve alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin yaşları ile farkındalık genel puanı ($r=-0,252$), genel bilgiler ($r=-0,190$), fiziksel istismar ($r=-0,190$), duygusal istismar ($r=-0,190$), cinsel istismar ($r=-0,225$) ve ihmal ($r=-0,212$) puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$).

Çalışmanın bulguları; Uslu, Kapçı, Yıldırım ve Öney (2010) ve Yücel (2021)'in çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. EÇİFÖ'nün kullanılmış olduğu çalışmalara ayrıca bakıldığında ise Ünal (2017)'in farkındalık genel puanı ve duygusal istismar alt ölçek puanı araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermiştir ancak diğer alt ölçek puanları benzerlik göstermemiştir. Yüzügüldü (2021)'nin araştırmasında da EÇİFÖ kullanılmış; farkındalık genel puanı, genel bilgi ve cinsel istismar alt ölçeklerinde çalışmanın bulguları ile benzer olarak negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiş diğer alt ölçeklerde ise istatistiksel anlam bulunamamıştır. Şenol (2022)'un EÇİFÖ'yü kullanmış olduğu çalışmasında ise genel bilgi ve cinsel istismar alt ölçek puanları ile yaş arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş, diğer alt ölçeklerde anlamlı farklılaşma bulunamamıştır.

Bu araştırmanın bulgularından farklı olarak; Burç (2014)'un ve Bilgiç (2015)'in hemşirelerle, Kabakoğlu (2018)'in hemşire ve ebelerle, Bağ (2019)'ın hemşire ve öğretmenlerle, Öner Demirci (2019)'nin ve Kılıç (2020)'in ebeveynlerle gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarda yaş ile farkındalık puanları arasında istatistiksel açıdan anlam tespit edilmemiştir.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında katılımcıların yaşlarının artması ile farkındalıklarının azaldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlasının üniversite ve lisansüstü mezunu olduğu göz önüne alındığında eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin genç yaştaki ebeveynler olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla eğitim düzeyi yüksek katılımcıların aynı zamanda genç yaştaki ebeveynler olarak nitelendirilmesi katılımcıların yaşları ile farkındalık düzeylerinin negatif yönde ilişkili olmasını etkilemiş olabileceği söylenebilir.

Tablo 3.8. Ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

Ebeveyn Yaşı		
ABBÖ Anne Formu	r	p
Toplam	,053	,372
İlgi	,057	,341
Koruma	,051	,394

Spearman Korelasyon Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ anne formu toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin yaşları ile toplam, ilgi ve koruma puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur ancak bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 3.9. Ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Ebeveyn Yaşı	
	r	p
Toplam	,084	,159
İlgi	,073	,223
Koruma	,094	,115

Spearman Korelasyon Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşları ile ABBÖ baba formu toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin yaşları ile toplam, ilgi ve koruma puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir ancak bu ilişki istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmamıştır ($p>0,05$).

Hem anne formundan alınan hem de baba formundan alınan puanların ebeveynlerin yaşları ile arasındaki ilişkiye bakıldığında çalışmanın bulguları ile benzer nitelikte olarak Ergün (2019)'ün çalışmasına ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin anne-babalarına bağlanma düzeylerinin ölçüldüğü bu çalışmada da ebeveyn yaşının bağlanma ile ilgisi tespit edilememiştir.

Tablo 3.10. Ebeveynlerin medeni durumu ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	Medeni Durum	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Farkındalık Genel	Evli	267	171,00	77-213	1553,5	,287
	Bekar	14	178,50	145-206		
Genel Bilgiler	Evli	267	42,00	21-58	1461,5	,168
	Bekar	14	44,50	37-56		
Fiziksel İstismar	Evli	267	23,00	10-30	1583,0	,333
	Bekar	14	23,50	14-28		

Duygusal İstismar	Evli	267	60,00	24-74	1831,5	,899
	Bekar	14	60,50	48-69		
Cinsel İstismar	Evli	267	32,00	15-40	1332,5	,069
	Bekar	14	34,00	28-39		
İhmal	Evli	267	15,00	7-20	1862,5	,982
	Bekar	14	14,50	9-18		

Mann-Whitney U Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılım gösteren ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortanca değerlerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Ayrıca EÇİFÖ alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$).

Literatür incelendiğinde çalışmanın bulgularına benzer olarak Karakoç (2017) ve Bağ (2019)'ın öğretmenlerle; Kabakoğlu (2018) ve Bağ (2019)'ın hemşirelerle; Öner Demirci (2019) ve Yücel (2021)'in ebeveynlerle gerçekleştirmiş olduğu araştırmalarda medeni durum ile farkındalık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu çalışmanın sonuçlarında belirtildiği üzere katılımcıların neredeyse tamamının evli bireyler olmasının, medeni durum değişkeni ile farkındalık arasında istatistiksel açıdan anlam bulunmamasına etkisi olabileceği söylenebilir.

Tablo 3.11. Ebeveynlerin medeni durumu ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	Medeni Durum	S	Ortanca	Min-Max	U	<i>p</i>
Toplam	Evli	267	23,00	0-67	1738,0	,658
	Bekar	14	20,50	5-56		

İlgi	Evli	267	11,00	0-35	1706,0	,582
	Bekar	14	10,50	0-35		
Koruma	Evli	267	11,00	0-35	1822,0	,874
	Bekar	14	11,00	2-21		

Mann-Whitney U Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$). ABBÖ anne formu ilgi ve koruma alt boyutlarında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarında da grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.12. Ebeveynlerin medeni durumu ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Medeni Durum	S	Ortanca	Min-Max	U	<i>p</i>
Toplam	Evli	267	25,00	1-65	1814,5	,854
	Bekar	14	26,00	8-51		
İlgi	Evli	267	13,00	0-36	1816,5	,859
	Bekar	14	13,00	3-30		
Koruma	Evli	267	12,00	0-31	1796,5	,807
	Bekar	14	13,00	4-21		

Mann-Whitney U Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). ABBÖ baba formu ilgi ve koruma alt boyutlarında yapılan Mann-Whitney U testi

sonuçlarında da grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$).

Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak Şahin (2019)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ABBÖ toplam ve anne koruma alt boyutu dışında kalan tüm alt boyutlarda istatistiksel açıdan anlam bulunmuştur. Bu sonuca göre ebeveynleri ayrılmış veya boşanmış olmayan öğrencilerin ebeveynlerini hakkında daha ilgili, babaları hakkında ise daha az koruyucu olarak tanımda buldukları belirlenmiştir.

Tablo 3.13. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	Gelir Düzeyi S	Ortanca	Min-Max	H	<i>p</i>
Farkındalık Genel	0-5.000 32	176,00	136-209	,767	,681
	5.000-10.000 93	174,00	109-213		
	10.000 ve üstü 156	171,00	77-212		
Genel Bilgiler	0-5.000 32	44,00	36-56	2,97	,226
	5.000-10.000 93	42,00	24-56		
	10.000 ve üstü 156	43,00	21-58		
Fiziksel İstismar	0-5.000 32	23,00	16-30	2,10	,349
	5.000-10.000 93	23,00	13-30		
	10.000 ve üstü 156	23,00	10-30		
Duygusal İstismar	0-5.000 32	61,00	42-71	,354	,838
	5.000-10.000 93	59,00	27-74		
	10.000 ve üstü 156	60,00	24-73		
Cinsel İstismar	0-5.000 32	33,00	24-40	,349	,840
	5.000-10.000 93	32,00	17-40		
	10.000 ve üstü 156	32,00	15-40		
İhmal	0-5.000 32	14,00	10-20	2,58	,275

5.000-10.000	93	15,00	9-20
10.000 ve üstü	156	14,00	7-20

Kruskal-Wallis H Testi, $p>0.05$

Bu araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanları ortanca değerlerinin gelir düzeyleri açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$). Ayrıca EİFÖ alt ölçek puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyleri açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Çalışmanın bulguları ile benzer olarak Yüzüğüldü (2021)'nün ebeveynlerin ocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelendiği araştırmasında fiziksel istismar, cinsel istismar ve ihmal alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ancak farkındalık genel, genel bilgi ve duygusal istismar alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Ayrıca bu çalışmanın bulgularından farklı olarak Öner Demirci (2019)'nin 4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı araştırmasında ve Kılıç (2020)'in ebeveynlerle gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında farkındalık puanları ile gelir düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu çalışmanın bulgularının literatür ile benzerlik göstermemesinin nedeni olarak araştırmaya katılan ebeveynlerin gelir düzeylerindeki dağılımın homojen olmayıp yarısından fazlasının "10.000₺ ve üstü" gelir düzeyine sahip olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Tablo 3.14. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	Gelir Düzeyi (₺)	S	Ortanca	Min-Max	H	<i>p</i>
Toplam	0-5.000	32	28,50	5-59	8,72	,013*
	5.000-10.000	93	25,00	2-63		

	10.000 ve üstü	156	19,00	0-67		
İlgi	0-5.000	32	14,50	1-35	8,15	,017*
	5.000-10.000	93	13,00	0-35		
	10.000 ve üstü	156	10,00	0,35		
Koruma	0-5.000	32	13,50	4-30	7,00	,030*
	5.000-10.000	93	13,00	0-35		
	10.000 ve üstü	156	10,00	0-35		

Kruskal-Wallis H Testi, * $p < 0,05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir ($H=8,72$; $p=0,013$; $p < 0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde 10.000 ₺ ve üstü gelire sahip olanlar ile 0-5000 ₺ arası gelire sahip olanlar ($p=0,005$) arasında toplam puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($H=8,15$; $p=0,017$; $p < 0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde 10.000 ₺ ve üstü gelire sahip olanlar ile 0-5000 ₺ arası gelire sahip olanlar ($p=0,007$) arasında ilgi alt boyutu puanının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($H=7,00$; $p=0,030$; $p < 0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde 10.000 ₺ ve üstü gelire sahip olanlar ile 0-5000 ₺ arası gelire sahip olanlar ($p=0,013$) arasında koruma alt boyutu puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 3.15. Ebeveynlerin gelir düzeyi ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Gelir Düzeyi (₺)	S	X	Ss	F	p
Toplam	0-5.000	32	27,88	16,21	1,95	,143
	5.000-10.000	93	28,17	15,93		
	10.000 ve üstü	156	24,65	13,26		
İlgi	0-5.000	32	14,78	9,21	1,45	,236
	5.000-10.000	93	14,30	9,16		
	10.000 ve üstü	156	12,71	7,96		
		S	Ortanca	Min-Max	H	p
Koruma	0-5.000	32	12,00	1-29	4,01	,134
	5.000-10.000	93	14,00	0-31		
	10.000 ve üstü	156	12,00	0-31		

One-Way ANOVA, Kruskal-Wallis H Testi, $p>0,05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puan ortalamalarının ve ilgi alt boyutu puan ortalamalarının gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan One-Way ANOVA analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$).

Gelir düzeyi değişkeni ile anne formundan ve baba formundan alınan bağlanma puanlarının ilişkisine bakılan çalışmalara göz attığımızda; Uluman (2011)'in lise öğrencileriyle Keskin (2019)'in hemşirelik öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmalarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu bulgular çalışmanın sonuçları ile yarı yarıya benzerlik

göstermektedir. Bu çalışmada anne formu toplam puanı ve alt boyutlarında anlam bulunmuştur ancak baba formu için anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ayrıca Şahin (2019)'in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmasında anne ve baba formunun toplam, ilgi ve koruma boyutlarından alınan puanlar ile gelir düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Tablo 3.16. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	Öğrenim Durumu	S	X	Ss	F	p
Farkındalık Genel	İlkokul-Ortaokul	14	157,43	14,86	4,03	,008*
	Lise	30	163,93	22,04		
	Üniversite	187	172,52	18,13		
	Lisansüstü	50	171,36	22,28		
Genel Bilgiler	İlkokul-Ortaokul	14	40,14	3,90	2,90	,035*
	Lise	30	40,37	5,62		
	Üniversite	187	43,05	5,49		
	Lisansüstü	50	42,66	6,26		
		S	Ortanca	Min-Max	H	p
Fiziksel İstismar	İlkokul-Ortaokul	14	20,50	16-27	5,41	,144
	Lise	30	22,50	13-28		
	Üniversite	187	23,00	10-30		
	Lisansüstü	50	23,00	10-30		
Duygusal İstismar	İlkokul-Ortaokul	14	53,00	45-66	10,56	,014*
	Lise	30	58,50	27-70		
	Üniversite	187	60,00	33-74		
	Lisansüstü	50	60,50	24-73		
	İlkokul-Ortaokul	14	29,00	24-34	9,10	,028*

Cinsel İstismar	Lise	30	32,00	24-36		
	Üniversite	187	32,00	17-40		
	Lisansüstü	50	33,00	15-40		
İhmal	İlkokul-Ortaokul	14	13,50	10-17	5,39	,145
	Lise	30	14,50	11-19		
	Üniversite	187	15,00	7-20		
	Lisansüstü	50	15,00	7-18		

One-Way ANOVA, Kruskal-Wallis H Testi, * $p < 0,05$

Araştırmaya katılım gösteren ebeveynlerin farkındalık genel puan ortalamalarının öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan One-Way ANOVA analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F=4,03$; $p=0,008$; $p < 0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan post hoc analizinde ilkokul-ortaokul ile üniversite arasında farkındalık genel puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p=0,025$).

Ebeveynlerin genel bilgiler puan ortalamalarının öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan One-Way ANOVA analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($F=2,90$; $p=0,035$; $p < 0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan post hoc analizinde lise ile üniversite arasında genel bilgiler puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p=0,015$).

Ebeveynlerin fiziksel istismar puanları ortanca değerlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p > 0,05$).

Ebeveynlerin duygusal istismar puanları ortanca değerlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($H=10,56$; $p=0,014$; $p < 0,05$). İkili

karşılaştırmalar için yapılan analizde ilkokul-ortaokul ile üniversite ($p=0,003$), ilkokul-ortaokul ile lisansüstü ($p=0,004$) arasında duygusal istismar puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Ebeveynlerin cinsel istismar puanları ortanca değerlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($H=9,10$; $p=0,028$; $p<0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde ilkokul-ortaokul ile üniversite ($p=0,006$), ilkokul-ortaokul ile lisansüstü ($p=0,007$) arasında cinsel istismar puanının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Ebeveynlerin ihmal puanları ortanca değerlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$).

Bu çalışmanın bulguları ile benzer olarak Öner Demirci (2019)'nin araştırmasında üniversite mezunu ebeveynlerin ilkokul mezunu ebeveynlere göre istismar farkındalıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Yücel (2021)'in çalışmasında da üniversite mezunu ebeveynlerin ilkokul mezunu ebeveynlere oranla ayrıca lise mezunu ebeveynlerin de ilkokul mezunu ebeveynlere göre istismar farkındalık puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kılıç (2020)'in çalışmasında da öğrenim düzeyi ile istismar farkındalık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlılık tespit edilmiştir. Ayrıca Koçak ve Büyükgönenç (2011), Lamont ve Price- Robertson (2013), Doidge ve arkadaşlarının (2017) çalışmalarında da anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Çalışmanın bulgularından farklı olarak hemşire ve ebelerle çalışma yürütmüş olan Kabakoğlu (2018), hemşire ve öğretmenlerle çalışma gerçekleştirmiş olan Bağ (2019)'ın bulgularında öğrenim durumu ile ihmal-istismar farkındalığı arasında istatistiksel açıdan anlam tespit edilmemiştir. Ayrıca Cappa ve Khan (2011)'in çalışmasında fiziksel istismara maruz kalmış olan çocukların annelerinin öğrenim durumlarıyla fiziksel istismara maruz kalmamış olan çocukların annelerinin öğrenim durumlarının karşılaştırılmasına bakılmıştır. İstatistiksel açıdan anlam bulunmadığı, fiziksel istismara maruz kalma durumlarında öğrenim durumlarının belirleyici bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

EÇİFÖ'nün kullanılmış olduğu çalışmalara bakıldığında ise Ünal (2017)'in araştırmasında farkındalık genel ve alt ölçek puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu durum araştırmanın bulgularına göre farklılık oluşturmaktadır. Yüzügüldü (2021)'nün çalışmasında ise farkındalık genel puanı, genel bilgi, fiziksel istismar ve duygusal istismar alt ölçek puanları ile öğrenim durumu arasında istatistiksel açıdan farklılık tespit edilmiştir. Şenol (2022)'un çalışmasına bakıldığında genel bilgi, fiziksel istismar ve ihmal alt boyut puanları açısından üniversite mezunu ebeveynlerin lehine olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Literatürdeki bulgulara bakıldığında öğrenim durumu ile ihmal-istismar farkındalığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı veya anlamsız sonuçlar olduğu görülmektedir. Ancak anlamlı sonuçlara bakıldığında üniversite düzeyinin diğer düzeylere göre özellikle ilkökul düzeyine göre farklılık gösterdiği göz ardı edilmemelidir. Bireylerin üniversite mezunu olmaları kültürlerini ve toplumsal durumlara karşı olan duyarlılıklarını etkileyebilmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin öğrenim hayatları boyunca çocuk ihmali ve istismarı konularından daha fazla bilgi edinme fırsatlarının olması sebebiyle daha bilinçli ve farkındalıkları yüksek bireyler olabilme ihtimallerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3.17. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	Öğrenim Durumu	S	Ortalama	Min-Max	H	p
Toplam	İlkokul-Ortaokul	14	37,00	21-51	16,33	,001*
	Lise	30	24,50	3-56		
	Üniversite	187	22,00	0-67		
	Lisansüstü	50	17,00	3-42		
İlgi	İlkokul-Ortaokul	14	18,00	8-27	13,07	,004*
	Lise	30	9,50	0-35		
	Üniversite	187	11,00	0-35		
	Lisansüstü	50	8,50	1-25		

Koruma	İlkokul-Ortaokul	14	18,00	7-29	17,20	,001*
	Lise	30	15,00	3-24		
	Üniversite	187	11,00	0-35		
	Lisansüstü	50	9,00	0-20		

Kruskal-Wallis H Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (H=16,33; p=0,001; p<0,05). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde lisansüstü ile ilkokul-ortaokul (p<0,001) arasında ayrıca üniversite ile ilkokul-ortaokul (p=0,001) arasında toplam puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (H=13,07; p=0,004; p<0,05). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde lisansüstü ile ilkokul-ortaokul (p<0,001) arasında, lise ile ilkokul-ortaokul (p=0,004) arasında ve üniversite ile ilkokul-ortaokul (p=0,002) arasında ilgi alt boyutu puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (H=17,20; p=0,001; p<0,05). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde lisansüstü ile lise (p=0,009) ve ilkokul-ortaokul (p<0,001) arasında ayrıca üniversite ile ilkokul-ortaokul (p=0,002) arasında koruma alt boyut puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 3.18. Ebeveynlerin öğrenim durumu ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Öğrenim Durumu	S	Ortalama	Min-Max	H	p
Toplam	İlkokul-Ortaokul	14	36,00	11-51	7,68	,053
	Lise	30	25,00	2-65		
	Üniversite	187	25,00	1-63		
	Lisansüstü	50	20,00	2-58		
İlgi	İlkokul-Ortaokul	14	17,00	2-28	5,83	,120
	Lise	30	13,50	0-36		
	Üniversite	187	12,00	0-36		
	Lisansüstü	50	12,00	0-32		
Koruma	İlkokul-Ortaokul	14	17,00	5-27	8,64	,034*
	Lise	30	13,00	2-29		
	Üniversite	187	12,00	0-31		
	Lisansüstü	50	11,00	0-26		

Kruskal-Wallis H Testi, * $p < 0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p > 0,05$).

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak

amacıyla yapılmış olan Kruskal-Wallis H testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($H=8,64$; $p=0,034$; $p<0,05$). İkili karşılaştırmalar için yapılan analizde lisansüstü ile ilkokul-ortaokul ($p=0,005$) arasında ve üniversite ile ilkokul-ortaokul ($p=0,023$) arasında koruma alt boyut puanının anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 3.19. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile EÇİFÖ ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

Katılımcılarının çocuklarının sayısı		
EÇİFÖ	r	p
Farkındalık Genel	-,267	<,001*
Genel Bilgiler	-,202	,001*
Fiziksel İstismar	-,242	<,001*
Duygusal İstismar	-,237	<,001*
Cinsel İstismar	-,166	,005*
İhmal	-,112	,062

Spearman Korelasyon Testi, * $p<0,05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayısı ile EÇİFÖ genel puanı ve alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin çocuk sayısı ile farkındalık genel puanı ($r=-0,267$), genel bilgiler ($r=-0,202$), fiziksel istismar ($r=-0,242$), duygusal istismar ($r=-0,237$), ve cinsel istismar ($r=-0,166$) puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İhmal puanları arasında ise negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiş ancak anlamlı bulunmamıştır ($p<0,05$).

Öner Demirci (2019)'nin 4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerle yapmış olduğu araştırmasında çalışmanın bulguları ile benzerlik taşıyan verilere ulaşılmıştır. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile istismar farkındalık puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ayrıca Güler, Uzun, Boztaş, Aydoğan (2002)'in Sivas ilindeki ailelerle; Sarıbeyoğlu (2007)'nin lise öğrencilerinin aileleriyle; Tuna (2010) ve Pekdoğan (2016)'in annelerle; Cetin ve Danacı Ozezen (2016)'in ebeveynlerle yapmış oldukları çalışmalarda da

benzer sonuçların ortaya çıktığı belirtilmiştir. Yapılan bu araştırmalarda ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça istismar farkındalıkların azaldığı, çocuk sayısı azaldıkça farkındalık puanlarının arttığı belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak; Pekdoğan (2017), Karakoç (2017), Gökçe ve Beyazıt (2018), Kılıç (2020) ve Yücel (2021)'in araştırmalarında çocuk sayısı ile farkındalık arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında çocuk sayısının artması ile ebeveynlerin farkındalığının düştüğü görülmüştür. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlere yüklenen sorumluluk yükü de artmaktadır. Ebeveynlerin işlerinden arta kalan zamanlarında çocuklarına ayırması gereken süre de çocuk sayısı ile birlikte artış göstermektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin kendilerine, gelişimlerine ve eğitimlerine ayırabilecekleri süreler de azalmaktadır. Farkındalık özelinde eğitimin ne kadar önemli olduğu dikkate alındığında çocuk sayısı fazla olan ebeveynlerin farkındalık düzeylerinin diğer ebeveynlere göre düşük çıkması beklenebilir.

Tablo 3.20. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ anne formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

Katılımcıların çocuklarının sayısı		
ABBÖ Anne Formu	r	p
Toplam	,153	,010*
İlgi	,158	,008*
Koruma	,116	,052

Spearman Korelasyon Testi, *p<0,05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ anne formu toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile toplam puanı (r=0,153) ve ilgi alt boyutu puanı (r=0,158) arasında pozitif yönde bir anlam taşıyan bir ilişki tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile koruma alt boyutu puanı arasında da pozitif yönde bir ilişki mevcuttur ancak istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Tablo 3.21. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ baba formu ve alt ölçekleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi

Katılımcılarının çocuklarının sayısı		
ABBÖ Baba Formu	r	p
Toplam	,115	,054
İlgi	,127	,034*
Koruma	,082	,172

Spearman Korelasyon Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ABBÖ anne formu toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenip belirlenmediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile ilgi alt boyutu (r=0,158) puanı arasında pozitif yönlü bir anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının sayısı ile toplam puanı ve koruma alt boyutu puanı arasında pozitif yönde bir ilişki mevcuttur ancak istatistiksel açıdan anlam bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 3.22. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	Eğitim Alma	S	X	Ss	t	p
Farkındalık Genel	Evet	64	176,16	17,33	2,59	,010*
	Hayır	217	169,02	19,89		
Genel Bilgiler	Evet	64	43,59	5,59	1,68	,093
	Hayır	217	42,24	5,63		
		S	Ortanca	Min-Max	U	p
Fiziksel İstismar	Evet	64	23,50	10-30	5708,0	,030*
	Hayır	217	23,00	10-30		
Duygusal İstismar	Evet	64	62,00	41-74	5534,0	,013*
	Hayır	217	59,00	24-73		

Cinsel İstismar	Evet	64	33,50	23-40	5505,5	,011*
	Hayır	217	32,00	15-40		
İhmal	Evet	64	15,00	8-20	6294,5	,252
	Hayır	217	15,00	7-20		

Independent-Samples T Test, Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanlarının ortalamalarının ihmal istismar konularında eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan bağımsız örneklem t-testi analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (t=2,59; p=0,010; p<0,05). Katılımcıların eğitim alma sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında “evet” yanıtını verenlerin ortalama puanları “hayır” yanıtını verenlerin ortalama puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin farkındalık genel bilgiler alt ölçeği puan ortalamalarının ihmal istismar konularında eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan bağımsız örneklem t-testi analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Ebeveynlerin fiziksel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=5708,0; p=0,030; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin duygusal istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (U=5534,0; p=0,013; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin cinsel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (U=5505,5; p=0,011; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin fiziksel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Çalışmanın bulgularına benzer olarak Erol (2007)’un öğretmenlerle yaptığı çalışmasında ihmal ve istismar konularında eğitim almış kişilerin istismar olaylarını fark edebilmede daha duyarlı olduklarını belirtmiştir. Yine Karakoç (2017)’un öğretmenlerle, Öner Demirci (2019)’nin ve Yücel (2021)’in ebeveynlerle yapmış oldukları çalışmalarda da benzer sonuçlar tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde çalışmanın bulgularından farklı olarak eğitim alma durumunun farkındalığa etkisinin anlamlı olmadığı araştırmalar da mevcuttur. Tugay (2008), Kürklü (2011), Sağır (2013) ve Sarıbaş (2013) ’ın öğretmenlerle, Bağ (2019)’ın hemşire ve öğretmenlerle, Kılıç (2020) ve Yüzügüldü (2021)’nün ise ebeveynlerle yapmış oldukları çalışmalarda ihmal-istismar konularında eğitim alma durumlarının farkındalığa bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Ünal (2017)’in EÇİFÖ’yü geliştirdiği araştırmasında farkındalık genel puanın, genel bilgiler, fiziksel istismar ve cinsel istismar alt ölçek puanlarının eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak duygusal istismar ve ihmal alt ölçek puanlarının ise anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ünal (2017)’in çalışmasının bulguları gerek farkındalık genel puanı gerekse alt ölçek puanları ile bu araştırmanın bulguları arasında farklılık oluşturmaktadır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında ihmal-istismar konularında eğitim alma durumu ile farkındalık arasında anlamlı ilişkinin olmadığı tespit edilmiş olmasına rağmen herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olmanın o konu hakkındaki farkındalığı arttıracaklarını düşünmek

yanlış olmayacaktır. Bu çalışmanın bulgularına benzer olarak bireylerin ihmal-istismar konularında eğitim almaları sonucu farkındalık düzeylerinin yükseldiğinin belirlendiği çalışmalar mevcuttur. Çocuk ihmal ve istismarı gibi önemli bir konu hakkında toplumdaki farkındalığın giderek arttığı, bireylerin bu konu özelinde dikkatlerinin yükseldiği bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun yanına konu ile alakalı eğitim alma durumu da eklendiğinde farkındalık düzeylerinin yükseldiği ve daha da yükseleceği düşünülmektedir.

Tablo 3.23. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	Eğitim Alma	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Evet	64	22,00	3-67	6743,5	,726
	Hayır	217	23,00	0-63		
İlgi	Evet	64	11,00	0-32	6842,0	,858
	Hayır	217	11,00	0-35		
Koruma	Evet	64	11,00	2-35	6691,0	,657
	Hayır	217	11,00	0-35		

Mann-Whitney U Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin ihmal istismar konularında eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$). ABBÖ anne formu ilgi ve koruma alt boyutlarında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarında da grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.24. Ebeveynlerin eğitim alma durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	Eğitim Alma	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Evet	64	25,00	2-63	6936,5	,990
	Hayır	217	25,00	1-65		
İlgi	Evet	64	13,00	0-36	6653,0	,610
	Hayır	217	13,00	0-36		
Koruma	Evet	64	12,00	2-31	6545,0	,484
	Hayır	217	13,00	0-29		

Mann-Whitney U Testi, $p>0.05$

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin ihmal istismar konularında eğitim alma değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). ABBÖ baba formu ilgi ve koruma alt boyutlarında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarında da grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.25. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	İstismara Uğramak	S	X	Ss	t	p
Farkındalık Genel	Evet	49	180,80	15,44	4,14	<,001*
	Hayır	232	168,50	19,67		
Genel Bilgiler	Evet	49	45,61	5,02	4,30	<,001*
	Hayır	232	41,91	5,56		
		S	Ortanca	Min-Max	U	p
	Evet	49	24,00	10-30	4365,5	,010*

Fiziksel İstismar	Hayır	232	22,00	10-30		
Duygusal İstismar	Evet	49	63,00	46-74	4003,0	,001*
	Hayır	232	59,00	24-73		
Cinsel İstismar	Evet	49	35,00	28-40	3795,5	<,001*
	Hayır	232	32,00	15-40		
İhmal	Evet	49	16,00	10-20	4488,0	,020*
	Hayır	232	14,50	7-20		

Independent-Samples T Test, Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanlarının ortalamalarının istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan bağımsız örneklem t-testi analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (t=4,14; p<0,001). Katılımcıların istismara uğrama sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında “evet” yanıtını verenlerin ortalama puanları “hayır” yanıtını verenlerin ortalama puanlarından yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin genel bilgiler alt ölçeği puanlarının ortalamalarının istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan bağımsız örneklem t-testi analizinin sonucuna bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (t=4,30; p<0,001). Katılımcıların istismara uğrama sorusuna verdikleri yanıtlara bakıldığında “evet” yanıtını verenlerin ortalama puanları “hayır” yanıtını verenlerin ortalama puanlarından yüksek olduğu saptanmıştır.

Ebeveynlerin fiziksel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (U=4365,5; p=0,010; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Ebeveynlerin duygusal istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=4003,0$; $p=0,001$; $p<0,05$). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin cinsel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($U=3795,5$; $p<0,001$). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Ebeveynlerin ihmal alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=4488,0$; $p=0,020$; $p<0,05$). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin ihmal alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin ihmal alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Çalışmanın bulgularına benzer olarak Yücel (2021)’in ebeveynlerin aile içindeki ihmal ve istismar farkındalıklarını incelediği çalışmasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çocukken istismara maruz kalan ebeveynlerin farkındalık düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ancak Bağ (2019)’in hemşire ve öğretmenlerle yürütmüş olduğu çalışmasında ise istismara uğramış çocuklarla karşılaşma durumları ile farkındalık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Bu çalışmanın bulgularına bakıldığında çocukken istismara uğradığını düşünen ebeveynlerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca literatüre bakıldığında istismar davranışlarının öğrenilen davranışlar olduğunu, bireylerin çocukken istismara uğradıklarında bu davranışları kendileri ebeveyn olduklarında çocuklarına yansıtma olasılığının bulunduğunu, yani istismarın kuşaktan kuşağa geçerek kısır bir döngüye girebilen

olgu olduğunu gösteren bilgi ve çalışmalar mevcuttur (Milner ve ark., 1990; Tuna, 2010). Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğunun üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyinde olması ayrıca çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma düzeylerinin farkındalık düzeylerine olumlu etkisinin bulunması gibi bulgular göz önüne alındığında, çocukluğunda istismara uğrayan ebeveynlerin eğitim hayatları boyunca çocukluğunda yaşadıkları durumun farkına varıp ebeveyn olduklarında çocuklarını aynı zor durumlara sokmamak adına ihmal-istismar olgularına yönelik farkındalıklarının yükselmiş olabileceği düşünülebilir.

Tablo 3.26. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	İstismara Uğramak	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Evet	49	29,00	7-63	3584,0	<,001*
	Hayır	232	20,50	0-67		
İlgi	Evet	49	17,00	2-35	3342,0	<,001*
	Hayır	232	10,00	0-35		
Koruma	Evet	49	14,00	2-35	4162,5	,003*
	Hayır	232	10,00	0-35		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (U=3584,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=3342,0;

p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olduğu saptanmıştır.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (U=4162,5; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.27. Ebeveynlerin istismara uğrama durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	İstismara Uğramak	S	Ortanca	Min-Max	U	P
Toplam	Evet	49	32,00	7-65	3662,0	<,001*
	Hayır	232	23,00	1-63		
İlgi	Evet	49	18,00	3-36	3311,0	<,001*
	Hayır	232	12,00	0-33		
Koruma	Evet	49	14,00	4-31	4323,5	,008*
	Hayır	232	12,00	0-31		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=3662,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olarak tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların

ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (U=3311,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin istismara uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (U=4323,5; p=0,008; p<0,05). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın bulgularına benzer bir sonuç olarak Şahin (2019)’in üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmasında öğrencilerin fiziksel ve duygusal istismar yaşama durumları ile ABBÖ anne ve baba formu toplam puanları ve alt ölçek puanları arasında istatistiksel açıdan anlam bulunmuştur. Buna göre fiziksel ve duygusal istismar yaşamayanların bağlanma puanları daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3.28. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile EÇİFÖ ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

EÇİFÖ	İhmale Uğramak	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Farkındalık Genel	Evet	63	180,00	126-213	5285,0	,005*
	Hayır	218	170,00	77-212		
Genel Bilgiler	Evet	63	44,00	33-56	5197,0	,003*
	Hayır	218	42,00	21-58		
Fiziksel İstismar	Evet	63	24,00	10-30	5745,0	,048*
	Hayır	218	22,00	10-30		
Duygusal İstismar	Evet	63	62,00	41-74	5529,0	,018*
	Hayır	218	59,00	24-72		
Cinsel İstismar	Evet	63	33,00	24-40	5672,0	,035*
	Hayır	218	32,00	15-40		

İhmal	Evet	63	15,00	8-20	6558,5	,469
	Hayır	218	15,00	7-20		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin farkındalık genel puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (U=5285,0; p=0,005; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin farkındalık genel puanları “hayır” yanıtını verenlerin farkındalık genel puanlarından yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin genel bilgiler alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (U=5197,0 p=0,003; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin genel bilgiler alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin genel bilgiler alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin fiziksel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=5745,0; p=0,048; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin fiziksel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olarak saptanmıştır.

Ebeveynlerin duygusal istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (U=5529,0; p=0,018; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin duygusal istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin cinsel istismar alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık belirlenmiştir (U=5672,0; p=0,035; p<0,05). Katılımcılardan “evet” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlar “hayır” yanıtını verenlerin cinsel istismar alt ölçeğinden aldıkları puanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin ihmal alt ölçeği puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Araştırmanın bulgularından farklı olarak Bağ (2019)’ın hemşirelerle ve öğretmenlerle yürütmüş olduğu çalışmasında ihmale maruz kalmış çocuklarla karşılaşma durumları ile farkındalık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğunun üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyinde olması ayrıca çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma düzeylerinin farkındalık düzeylerine olumlu etkisinin bulunması gibi bulgular göz önüne alındığında, çocukluğunda ihmale uğrayan ebeveynlerin eğitim hayatları boyunca çocukluğunda yaşadıkları durumun farkına varıp ebeveyn olduklarında çocuklarını aynı zor durumlara sokmamak adına ihmal-istismar olgularına yönelik farkındalıklarının yükselmiş olabileceği düşünülebilir.

Tablo 3.29. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile ABBÖ anne formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Anne Formu	İhmale Uğramak	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Evet	63	35,00	8-63	3379,5	<,001*
	Hayır	218	19,00	0-67		
İlgi	Evet	63	20,00	2-35	2990,0	<,001*
	Hayır	218	9,50	0-32		
Koruma	Evet	63	15,00	2-35	4205,5	<,001*

Hayır	218	10,00	0-35
-------	-----	-------	------

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ anne formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (U=3379,5; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=2990,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Ebeveynlerin ABBÖ anne formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (U=4205,5; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.30. Ebeveynlerin ihmale uğrama durumları ile ABBÖ baba formu ve alt ölçek puanları arasındaki farklılığın incelenmesi

ABBÖ Baba Formu	İhmale Uğramak	S	Ortanca	Min-Max	U	p
Toplam	Evet	63	36,00	7-65	3331,0	<,001*
	Hayır	218	22,00	1-63		
İlgi	Evet	63	20,00	2-36	3107,5	<,001*
	Hayır	218	11,00	0-33		

Koruma	Evet	63	16,00	4-31	4062,5	<,001*
	Hayır	218	11,50	0-31		

Mann-Whitney U Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ABBÖ baba formu toplam puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (U=3331,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek bulunmuştur.

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu ilgi alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur (U=3311,0; p<0,001). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olarak belirlenmiştir.

Ebeveynlerin ABBÖ baba formu koruma alt boyutu puanlarının ortanca değerlerinin ihmale uğrama değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan Mann-Whitney U testinin sonucuna bakıldığında grupların ortanca değerleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir. (U=4323,5; p=0,008; p<0,05). “Evet” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlar “hayır” yanıtını verenlerin anne formundan aldıkları toplam puanlardan yüksek olduğu saptanmıştır.

ABBÖ anne ve baba formu toplam puanı ve alt ölçek puanlarının ihmale uğrama durumları arasındaki farklılığın incelendiği çalışmalara bakıldığında Şahin (2019)’in üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında duygusal ihmal ve fiziksel veya tıbbi ihmal yaşamayanların ABBÖ toplam puanlarının yüksek olduğu ve farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu durum anlamlılık açısından araştırmayla uyumludur ancak bu araştırmada ihmale uğrama durumuna bakılmışken Şahin (2019)’in çalışmasında ihmale uğramama durumu göz önüne alınmıştır.

Tablo 3.31. EÇİFÖ genel puanı, ABBÖ anne formu ve ABBÖ baba formu arasındaki ilişkinin incelenmesi

		EÇİFÖ	ABBÖ toplam	Anne	ABBÖ toplam	Baba
EÇİFÖ	r	1,000	-,068		-,102	
	p	.	,257		,089	
ABBÖ Anne toplam	r	-,068	1,000		,653	
	p	,257	.		<,001*	
ABBÖ Baba toplam	r	-,102	,653		1,000	
	p	,089	<,001*		.	

Spearman Korelasyon Testi, *p<0.05

Araştırmaya katılım gösteren ebeveynlerin yanıtlarına göre ortaya çıkan EÇİFÖ genel puanı, ABBÖ anne formu toplam puanı ve ABBÖ baba formu toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki oluşup oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Spearman Korelasyon testinde anne formu toplam puanı ile baba formu toplam puanı arasında ($r=0,653$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). EÇİFÖ farkındalık genel puanı ile ABBÖ anne toplam ve ABBÖ baba toplam puanları arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır ancak istatistiksel açıdan anlam bulunmamıştır ($p>0,05$).

Çalışmanın EÇİFÖ ile ABBÖ anne formu ve ABBÖ baba formu karşılaştırılması kısmına bakıldığında literatürde bu çalışmanın sonuçlarından farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Styron ve Janoff Bulman (1997)'in çalışmasında çocukluk çağı istismar öyküsünden bahsetmiş olan katılımcıların yetişkinlik dönemine geldiklerinde eşlerine güvenli bağlanma konusunda, katılımcıların çocuklarının ise anne ve babalarına güvenli bağlanma konusunda sıkıntılar çektiği tespit edilmiştir. Bifulco ve arkadaşları (2006) da bireylerin ebeveynlerine bağlanma durumları ile çocukluk çağı istismar olgusu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Erdem Özyurt (2016)'un çalışmasında bireylerin annelerinden algıladıkları duygusal istismar toplam puanları ile anneye ve babaya bağlanma puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca babadan algılanan duygusal istismar toplam puanları ile anneye ve babaya yönelik bağlanma durumu arasında negatif yönlü istatistiksel açıdan

anlamli ilişkilerin olduğu belirtilmiştir. Erdem zyurt (2016)'un araştırması bu yönüyle çalışmanın bulgularıyla farklılık göstermektedir. Ayrıca arıki (2019)'nın anneye ve babaya bağlanma ile çocukluk ağı ruhsal travmalar yaşamış olma durumunu araştırdığı çalışmasında da pozitif yönlü anlamli bir ilişki bulunmuştur.

Çalışmanın ABBÖ anne formu ile ABBÖ baba formunun karşılaştırılmasına bakıldığında literatürün bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005)'in "Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri leği"ni kullandığı çalışmada; Sümer (2008)'in bireylerin çocukluktan geç erenliğine kadar olan süreçteki ebeveynlerine bağlanmasını incelediği araştırmada; Aydın (2010)'ın niversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada; Uluman (2011)'ın lise ğrencilerinin bağlanma biçimlerini incelediği araştırmada ve şahin (2019)'ın niversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada anne formu ve baba formu puanları arasında istatistiksel açıdan anlamli bir ilişki bulunmuştur. Yapılan çalışmalara göre anneye olan bağlanma arttığa babaya olan bağlanmanın da arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca Steele, Steele ve Fonagy (1996), Ross (2000) ve Verissimo, Santos, Vaughn, Torres, Monteiro ve Santos (2011)'un çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebeveynlerin anne-babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalıklarına etkisinin sosyal hizmet bakış açısıyla incelendiği çalışmanın bu bölümünde öncelikle araştırmanın ortaya çıkardığı sonuçlara daha sonrasında ise ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç

Çocuk ihmal ve istismarı gerek sosyal hizmet literatüründe gerekse toplumumuzda çok önemli bir yere sahip, sıkça karşılaşılan bir durumdur. Çocuk ihmal ve istismarının çocuklar üzerinde sosyal, psikolojik ve davranışsal birçok etkisi olabilmektedir. Çocuklar ihmal ve istismar vakalarında hem fiziksel hem de psikolojik olarak ciddi zararlara uğrayabilmektedir. Maruz kalınan ihmal veya istismarın etkileri kısa dönemde çocuklukta ortaya çıkabileceği gibi uzun dönemde yetişkinlikte de ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca ihmal ve istismarın, çocukluk çağında veya yetişkinlikte görülebilen bu etkileri yaşam boyu sürebilmektedir. Çocukların sağlıklı ve topluma uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişmesinde en önemli role sahip ebeveynlerin ihmal ve istismar konusundaki farkındalıkları önem taşımaktadır.

Bu çalışmada ebeveynlerin anne babalarına bağlanma stillerinin ihmal istismar farkındalığına etkisi ayrıca cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, öğrenim durumu, ihmal-istismar konularında eğitim alma durumu, ihmal/istismara uğrama gibi durumların anne babaya bağlanma stillerine ve ihmal istismar farkındalığına etkisi incelenmiştir. Bu amaçla yapılan araştırmada katılım gösteren ebeveynlerin çoğunluğunu (%67,3) kadınlar oluşturmuştur. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalaması 34,25 olup gruplandırma olarak ise katılımcıların yarısına yakını 31-35 (%41,3) yaş aralığındadır. Katılımcıların tamamına yakını (%95,0) evli bireylerdir ve yarısından fazlasının (%55,5) geliri 10.000₺ üstüdür. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğunu (%84,3) üniversite ve lisansüstü öğrenim durumunda olan kişiler oluşturmuştur. Ebeveynlerin çocuk sayısına bakıldığında yarısından fazlasının (%54,4) tek çocuğa sahip olduğu saptanmıştır. Ebeveynlere çocukluklarında herhangi bir şekilde istismara maruz kalıp kalmadıklarını sorduğumuzda çoğunluğundan (%82,6) “hayır” yanıtı alınmıştır. Benzer şekilde ihmale maruz kalıp kalmadıkları sorusu iletilildiğinde yine çoğunluğunun (%77,6) “hayır” yanıtını verdiği belirlenmiştir. Ebeveynlerin hem istismara hem de ihmale uğrama durumlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğunun (%72,2) ne istismara ne de ihmale uğramadığı saptanmıştır.

Anne babaya bağlanma ölçeğine göre ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında kadınların sadece ilgi alt boyutunda annelerine daha fazla bağlanma gerçekleştirdiği görülmektedir. Ebeveynlerin yaşlarının ve medeni durumlarının hem anne formunda hem de baba formunda bağlanma durumuna etkisi olmadığı bulunmuştur. Gelir düzeyi 0-5000₺ arası olan ebeveynlerin gelir düzeyi 10000₺ ve üstü olan ebeveynlere oranla annelerine bağlanma düzeyleri daha fazla bulunmuştur. Gelir düzeylerinin ebeveynlerin babalarına bağlanma durumlarına bir etkisi olmadığı saptanmıştır. İlkokul-ortaokul mezunu ebeveynlerin üniversite mezunu ebeveynlere oranla annelerine bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlkokul- ortaokul mezunu ebeveynlerin lisansüstü ve üniversite mezunu ebeveynlere göre babalarına yönelik sadece koruma alt boyutunda bağlanma gösterdikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin, annelerine toplam ve ilgi boyutunda babalarına ise koruma boyutunda bağlanma gösterdikleri ve bu bağlanma düzeyinin çocuklarının sayısı ile doğru orantılı olarak arttığı bulunmuştur. İhmal istismar konularında eğitim alma durumunun ebeveynlerin anne ve babalarına bağlanma durumuna bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Çocukluğunda herhangi bir istismara aynı zamanda ihmale maruz kaldığını belirten ebeveynlerin hem annelerine hem babalarına bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında; cinsiyetin, gelir düzeyinin, öğrenim durumunun, çocuk sayısının, istismar ve ihmale maruz kalma durumunun anneye bağlanma düzeyi ile anlamlı ilişkiler ortaya çıkardığı görülmüştür. Öğrenim durumunun, çocuk sayısının, istismar ve ihmale maruz kalma durumunun babaya bağlanma düzeyi ile anlamlılığı saptanmıştır. Ancak ebeveynlerin yaşının, medeni durumunun ve ihmal istismar konularında eğitim alma durumunun bağlanma düzeylerine bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalık ölçeğine göre ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında ise kadın ebeveynlerin ihmal istismar farkındalığı erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin yaşları arttıkça farkındalıkları düşmektedir. Ebeveynlerin medeni durum ve gelir düzeylerinin farkındalığa bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Üniversite mezunu ebeveynlerin ilkököl-ortaokul mezunu ebeveynlere göre farkındalıklarının yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının sayısı arttıkça farkındalıkları düşmektedir. Eğitim hayatları boyunca ya da başka şekillerde ihmal istismar konularında eğitim almış olan ebeveynlerin farkındalıklarının yükseldiği görülmüştür. Çocukluklarında herhangi bir istismara maruz kaldığını belirten ebeveynlerin farkındalıklarının yükseldiği saptanmıştır. Aynı şekilde çocukluk çağında herhangi bir ihmale maruz kaldığını belirten ebeveynlerin farkındalıklarının da yükseldiği belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında;

cinsiyetin, yaşın, öğrenim durumunun, çocuk sayısının azlığının, ihmal istismar konularında eğitim alma durumunun, istismar ve ihmale maruz kalma durumunun farkındalığı yükselttiği saptanmıştır ancak medeni durumun ve gelir düzeyinin farkındalığa bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.

Ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği ile anne babaya bağlanma ölçeğinin anne ve baba formu arasında negatif yönlü ilişki saptanmıştır ancak anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne babaya bağlanma ölçeğinin anne ve baba formu arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynlerin annelerine yönelik bağlanma düzeyleri arttıkça babalarına yönelik bağlanma düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Öneriler

- Literatür taraması sonuçlarına bakıldığında ebeveynlere yönelik çocuk ihmali ve istismarı farkındalığına ilişkin çalışmaların özellikle sosyal hizmet alanında yeterli olmadığı görülmüştür. Farkındalıkla ilgili literatüre katkı yapacak akademik çalışmaların artırılması önerilmektedir.
- Araştırmanın sonuçları göz önüne alındığında ihmal ve istismar konularında eğitim almanın farkındalığı arttırmada büyük ölçüde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle çocuk ihmali ve istismarı hakkındaki farkındalığı arttırmak amacıyla üniversitelerde ve hatta liselerde, yani gençler henüz ebeveyn olmadan önce müfredatta değişiklikler yapılarak derslerin içeriğine çocuğa yönelik kötü muamele hakkında eklemeler yapılabilir, konu hakkında okullarda söyleşiler düzenlenebilir.
- Bağlanmanın kuşaklar arası süren önemli bir olgu olduğu göz önüne alındığında bu konuda da gerekli düzenlemeler yapılarak derslerin içeriğine eklemeler yapılabilir ve sosyal hizmet uzmanları veya çocuk alanında çalışmalar yürüten diğer meslek elemanları tarafından eğitimler verilebilir.
- Çocukların gerek kreş gerekse ana okullarında görev alan okul öncesi öğretmenleri veya kurumlardaki sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve psikolojik danışmanlar tarafından ev ziyaretleri gerçekleştirerek ya da ailelere toplantılar veya programlar düzenleyerek çocuğa yönelik kötü muamele konusunda ailelere bilinçlendirici ve bilgilendirici eğitimler verilebilir.
- Devletin yetkili kurumları veya sivil toplum kuruluşları aracılığıyla çocuk ihmali ve istismarı konusunda kısa, öz ve açıklayıcı bilgilerin olduğu broşürler hazırlanıp alışveriş merkezlerinde, çocuk oyun alanlarında ve ailelerin çocukları ile birlikte bulunabileceği

çeşitli yerlerde bu broşürlerin dağıtımını gerçekleştirilerek toplumun ihmal ve istismara yönelik farkındalığı yükseltilebilir.

- Evlenme düşüncesi olan bireylere yönelik nikah öncesinde çocuğa yönelik kötü muamele, bağlanma, çocuk gelişimi, bebek ve çocuk bakımı vb. gibi konularda açıklayıcı ve öğretici bilgilendirmenin yapılacağı kurs veya eğitim gibi etkinlikler sosyal hizmet uzmanları eşliğinde planlanabilir ve uygulanabilir.
- Çocukların bulunduğu kurumlarda çalışan öğretmen, idareci gibi personele çocuğa yönelik kötü muamele hakkında kurum içi eğitimler gerek sosyal hizmet uzmanları tarafından gerekse de başka personeller aracılığı ile verilebilir.
- Ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalığı ile ilgili gerek kent ve gerekse de bölge bazında ayrıntılı araştırmalar yapılarak aralarındaki farklar incelenebilir. Böylelikle ihmal ve istismarı önleyici politikalar yapılandırılabilir.
- Çocuk ihmali ve istismarı açısından farkındalığı artırmak amacıyla mikro ölçekte bireyler ve ailelerin yanı sıra makro ölçekte toplumsal farkındalığa katkı sunması hedeflenerek sosyal hizmet uzmanlarının yardımı alınarak politikalar geliştirilebilir, gerekli yasal düzenlemeler yapılarak cezai ve rehabilite edici uygulamalar gerçekleştirilebilir.
- Sosyal hizmet eğitimi açısından çocuk ihmali ve istismarı farkındalığını artırabilmek için lisans düzeyinde dersler verilebilir, uygulamalar yürütülebilir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarına farkındalığın ve bilginin daha da artırılması için meslek içi eğitimler verilebilir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Akduman, G.G.; Ruban, C.; Akduman, B. ve Korkusuz, İ. (2005); “Çocuk ve Cinsel İstismar”, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1):9–14.
- Aktaş Altınsu, B. (2004). *Çocuklara bakım veren hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali tanyabilmeleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013) *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El kitabı*, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru elkitabı’ndan (E. Köroğlu, Çev.). Ankara, Hekimler Yayın Birliği.
- APSAC. (1995) Psychosocial Evaluation of Suspected Maltreatment in Children and Adolescents.
- Asla, N., Paul, J. & Perez-Albeniz, A. (2011). Emotional recognition in fathers and mothers at high-risk for child physical abuse. *Child Abuse and Neglect*, 35(9), 712-721.
- Aydın, C. (2010). *Yeme Tutumu, Ortorektik Belirtiler ve Ana Babaya Bağlanma Arasındaki İlişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bağ, Ö. F. (2019). *Hemşire ve Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına İlişkin Farkındalıklarının Belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Bifulco, A., Kwon, J., Jacobs, C., Moran, P. M., Bunn, A., & Beer, N. (2006). Adult attachment style as mediator between childhood neglect/abuse and adult depression and anxiety. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 41(10), 796–805.
- Bilgiç, H. (2015). *Denizli İl Merkezindeki Aile Sağlığı Merkezlerinde Görev Yapan Ebe ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Deneyimleri, Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri* (Uzmanlık Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *The British Journal of Psychiatry*. 130(3): 201-210. doi:10.1192/bjp.130.3.201.

- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss, Vol. 3: Loss: Sadness and Depression*. London: Pimlico; Revised edition edition (1998).
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. London: Routledge.
- Bowlby, J., & Ainsworth, M. (2013). The origins of attachment theory. *Attachment theory: Social, developmental, and clinical perspectives*, 45(28), 759-775
- Bryer, J. B., Nelson, B. A., Miller, J. B. & Krol, P. A. (1987). Childhood Sexual and Physical Abuse as Factors in Adult Psychiatry. *Psychological Bulletin*, (99), 66–77.
- Burç, A. (2014). *Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Canadian Paediatric Society. (2007). *Multidisciplinary Guidelines on the Identification, Investigation and Management of Suspected Abusive Head Trauma*. (1st ed.). Ottawa. <https://www.cps.ca/uploads/documents/AHT.pdf>.
- Cappa, C., & Khan, S. M. (2011). Understanding caregivers' attitudes towards physical punishment of children: evidence from 34 low-and middle-income countries. *Child abuse & neglect*, 35(12), 1009-1021.
- Cetin, Z. ve Ozozen-Danaci, M. (2016). A multivariate examination of the child-abuse potential of parents with children aged 0-6. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66, 71-86.
- Chiesa, A., & Duhaime, A. C. (2009). Abusive head trauma. *Pediatric clinics of North America*, 56(2), 317–331. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2009.02.001>.
- Chou, I. J., Kong, S. S., Chung, T. T., See, L. C., Kuo, C. F., Lin, J. J., Wang, H. S., Lin, K. L., Hung, P. C., & PCHAN Study Group (2019). Evaluation of the effect of the child protection act on serious child physical abuse in Taiwan. *Child abuse & neglect*, 95, 104066. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104066>
- Christian, C. W., Block, R., Committee on Child Abuse and Neglect, & American Academy of Pediatrics (2009). Abusive head trauma in infants and children. *Pediatrics*, 123(5), 1409–1411. <https://doi.org/10.1542/peds.2009-0408>

- Çarıkcı, N. İ. (2019). *Anne-babaya bağlanma, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve tamamlanma ihtiyacının kompulsif alışveriş üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Çavlin Bozbeyoğlu, A., Koyuncu, E., Kardam, F. ve Sungur, A. (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye'de Ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13 (1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosars/issue/11403/136141>.
- Çelik, İ. (2020). *Okullarda Soruşturma Konusu Olan Çocuk İstismarı ve İhmali Olaylarının Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çetin Z ve Danacı M. A. (2016) multivariate examination of the child-abuse potential of parents with children aged 0-6. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16(66):71-86.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi. (1989). Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>.
- Çocuk Koruma Kanunu. (2005). Resmi Gazete. Sayı: 25876, 3/7/2005. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf>.
- Dağlı, T ve İnanıcı, M. A. (2010). *Üniversiteler İçin Hastane Temelli Çocuk Koruma Merkezleri El Kitabı*, Ankara.
- Dervişoğlu, S. (2012). *Çocuk istismarı ve ihmali açısından sokakta çalışan çocuklar ve Avrupa Birliği uygulamaları*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Diner, M. (2007). *Child Abuse Prevention And Detection Guide*. Miami: Pdaxpert.
- Dinleyici, M. ve Dağlı, F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü / emotional abuse, neglect and the role of pediatrician. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 18-27.
- Doidge, J.C., Higgins, D.J., Delfabbro, P., Edwards, B., Vassallo, S., Toumbourou, J.W. & Segal, L. (2017). Economic predictors of child maltreatment in an Australian populationbased birth cohort. *Children and Youth Services Review*, 72, 14-25.

- Dursunkaya, D., Çetin, F. Ç., Coşkun, A., Miral, S., Motavallı, N., ve Pehlivan Türk, B. (2008). Duygusal örselenme ve ihmal. *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı, 1*, 478-486.
- Erdem Özyurt, Ş. (2016). *Ergenlikte Algılanan Duygusal İstismar ve Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi)., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ereymiş S. (2001). Çocuk ihmali nedir?. *İzmir Atatürk Hastanesi Tıp Dergisi*, 39(2): 7-10.
- Ergün, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anne-babalarıyla bağlanma boyutlarının, romantik ilişkilerdeki bağlanma boyutlarını yordama gücünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erol, D. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gaudin, J., M. (1993). *Child neglect: A guide for intervention*. U.S. Department Of Justice National Institute Of Justice. Washington.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697–714. doi:10.1016/s0145-2134(02)00342-3.
- Gökçe C, Beyazit U. (2018). Çocuk İstismarı Potansiyelini Yordayan Faktörlerin İncelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(1), 87-99.
- Groh, A. M., Roisman, G. I., van Ijzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Fearon, R. P. (2012). The significance of insecure and disorganized attachment for children's internalizing symptoms: a meta-analytic study. *Child development*, 83(2), 591–610. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01711.x>
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan fiziksel ve duygusal istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.

- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formunun Psikometrik Açından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13-23.
- Güner, Ş. İ., Güner S. ve Şahan M. H. (2010). Çocuklarda Sosyal ve Medikal Bir Problem; İstismar., *Van Tıp Dergisi*, 17 (3), : 108-113.
- Hart, S. & Brassard, M. (1991). Psychological maltreatment: Progress achieved. *Development and Psychopathology.*, 3(1), 61-70. doi:10.1017/S0954579400005095.
- ILO. (2004). Child labour: a textbook for university students 18.05.2022, https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_067258/lang--en/index.htm.
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, B. ve Gökçearslan Çifci, E. (2007). ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN SORUNLARI VE GELECEĞE İLİŞKİN BEKLENTİLERİ. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (2), 21-36. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48442/613650>.
- Kabakoğlu, H. (2018). *Aile Sağlığı Merkezlerinde Görev Yapan Hemşire ve Ebelerin Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Kapçı E. G, ve Küçüker S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kaplan, S, Pelcovitz, D, & Labruna, V. (1999). Child and Adolescent Abuse and Neglect Research: A Review of the Past 10 Years. Part I: Physical and Emotional Abuse and Neglect. *J Am Acad Child & Adolescent Psychiatry*, (38),1214-22.
- Kaptan, D. (2017). *Trabzon il merkezindeki pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Avrasya Üniversitesi, Trabzon.
- Karadağ, F. (2018). *İhmal edilen çocukların annelerinin özelliklerinin incelenmesi: bir karma yöntem araştırması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

- Karakoç, F. (2017). *Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keskin, V. (2019). *Hemşirelik öğrencilerinin anne babaya bağlanma biçimlerinin kişilik özelliklerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç, M. (2020). *Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyinin Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kırbaç, E. (2017). *Çocuk istismarı ve ihmalinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Koçak, G. ve Büyükgönenç, L. (2011). Toplumdaki bireylerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi ve görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 89-104.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Lamont, A., & Price-Robertson, R. (2013). Risk and protective factors for child abuse and neglect. Retrieved October 26, 2021, from CFCA resource sheet, Australian Institute of Family Studies, Melbourne.
- Lasher, L.J. & Sheridan, M.S. (2014). *Munchausen by proxy: Identification, intervention, and case management*. (1st ed.). New York: Routledge.
- Leeb, R., T., Paulozzi, L., Melanson, C., Simon, T. & Arias, I. (2008). *Child maltreatment surveillance: uniform definitions for public health and recommended data elements*. (1st ed.). Atlanta (Georgia): Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.
- Libow, J. A., & Schreier, H. A. (1986). Three forms of factitious illness in children: When is it Munchausen syndrome by proxy? *American Journal of Orthopsychiatry*, 56(4), 602–611. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1986.tb03493.x>.

- Ludwig, S., & Warman, M. (1984). Shaken baby syndrome: a review of 20 cases. *Annals of emergency medicine*, 13(2), 104–107. [https://doi.org/10.1016/s0196-0644\(84\)80571-5](https://doi.org/10.1016/s0196-0644(84)80571-5)
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2016). *Designing qualitative research* (4th ed.). USA: Sage publications.
- McCoy, M. L. & Keen, S. M. (Ed.). (2014). *Child Abuse and Neglect* (2). New York: Psychology Press.
- Miller, L. (2013). Sexual offenses against children: Patterns and motives. *Aggression and Violent Behavior*, 18(5), 506-519.
- Milner, J.S., Robertson, K.R. & Rogers, D.L. (1990). Childhood history of abuse and adult child abuse potential. *Journal of family Violence*, 5(1), 15-34.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., ve Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- Öner Demirci, A. N. (2019). *4-6 Yaş Arası Çocuğa Sahip Ebeveynlerin İstismar Farkındalıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Paslı, F. (2020) İstismara uğrayan çocuklar. Çocuklarla çalışma temel alanlar uygulamalar güncel tartışmalar (1 baskı) içinde (s3-21). Ankara: Nobel Yayınları.
- Paslı, F. ve Aslantürk, H. (Ed.). (2020). *Çocuklarla Çalışma: Temel Alanlar, Uygulamalar, Güncel Tartışmalar*. (1). Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. (3rd ed.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 425-441.
- Pekdoğan, S. (2017) İstismar farkındalık ölçeği ebeveyn formu: ölçek geliştirme çalışması, *Akademik Bakış Dergisi*, 62(1), 173-185.

- Pelcovitz, D, Kaplan, S, & Goldenberg, B. (1994). Post-traumatic Stress Disorder in Physically Abused Adolescents. *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*, (33),305-12.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Putnam, F. (2003). Ten-year Research Update Review: Child Sexual Abuse. *Journal of The American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, (42), 269–278.
- Ross, J. (2000). *Parental Attachment, Interparental Conflict, and Late Adolescents' Emotional Adjustment: The Associations With Social Functioning* (Yayınlanmış doktora tezi). Fordham University, New York.
- Sağır, M. (2013). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Sarı, İ. (2010). *Emniyet örgütünde görevli anne-babaların fiziksel istismar potansiyellerinin belirlenmesi ve istismarla ilgili aile eğitim programının etkililiği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sarıbaş, A. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Üniversitesi, Çanakkale.
- Sarıbeyoğlu, N. S. (2007). *Lise öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ile zorbalık arasında ki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sedlak, A. J., Mettenburg, J., Basena, M., Petta, I., McPherson, K., Greene, A., & Li, S. (2010). *Fourth National Incidence Study of Child Abuse and Neglect (NIS – 4): Report to Congress*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families.
- Seto, M. C. (2009). Pedophilia. *Annual review of clinical psychology*, 5, 391-407.
- Soysal, A.Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, (8), 88-89.

- Steele, H., Steele, M. & Fonagy, P. (1996). Associations among attachments classifications of mothers, fathers and their infants. *Child Development*, 67(2), 541-555.
- Styron, T., & Janoff-Bulman, R. (1997). Childhood attachment and abuse: Long-term effects on adult attachment, depression and conflict resolution. *Child Abuse & Neglect*, 21(10), 1015–1023.
- Sümer, N. (2008). Türkiye’de Çocukluktan Geç Ergenliğe Bağlanma Örüntüsü. 13. *Ergen Günleri*, Kuşadası, Aydın.
- Şahin, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Şahin, F. ve Taşar, M. A. (2012). Sarsılmış bebek sendromu ve önleme programları. *Türk Pediatri Arşivi*, 47 (3), 152-158. DOI: 10.4274/tpa.847.
- Şenol, F.B. (2022). Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalıklarının ve İstismarın Etkilerine Yönelik Bilgilerinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(82), 559-571
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, (3),4.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tuna, S. (2010). *Aile içi çocuk istismarı: Annelerin bazı risk faktörleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Tümer, A., Odabaşı, A., Özdemir, D., Mutlu, E. ve Kaynak, A. (2016). ÇOCUK İSTİSMARI’NIN AĞIR BİR TÜRÜ: BAKIM VERENİN YAPAY BOZUKLUĞU’NA (Munchausen By Proxy Sendromu) HUKUKİ VE TIBBİ BAKIŞ. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0 (6), 581-608. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/16886/175836>.
- Türk Ceza Kanunu. (2004). Resmi Gazete. Sayı: 25611, 12/10/2004. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>.

Türk Dil Kurumu. 18.05.2022. <https://sozluk.gov.tr/>.

Türk, T. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Duygusal İstismar, Disiplin Cezaları ve Okula Yabancılaşma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uğurlu, Z. ve Pak Güre, M. D. (2022). Postpartum Depresyona Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları: Vaka Sunumu. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 6 (2), 153-169. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/scd/issue/74490/1213421>.

Uluman, Ö. (2011). *Lise Öğrencilerinde Bağlanma Biçimleri ve Kuraldışı Davranışlar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Uslu, R.İ., Kapçı, E.G., Yıldırım, R. ve Öney, A.E. (2010). Sociodemographic characteristics of Turkish parents in relation to their recognition of emotional maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, 34(5), 345-353.

Ünal, H. B. (2017). *Ebeveyn çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeği'nin geliştirilmesi ve uygulanması* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ünal, H. B., & Boz, M. (2020). Development of child neglect and abuse awareness scale for parents and its relationship with various variables. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(1), 21-34.

Verissimo, M., Santos, A.J., Vaughn, B.E., Torres, N., Monteiro, L. & Santos, O. (2011). Quality of attachment to father and mother and number of reciprocal friends. *Early Child Development and Care*. 181(1), 27-38.

Webb, J., & Musello, C. (2013). *Running on Empty overcome your childhood emotional neglect*. New York: Morgan James Publishing.

World Health Organization (2022) *Responding to child maltreatment: a clinical handbook for health professionals* (1st ed.). Geneva. Licence: CC BY-NC-SA3.0 IGO.

World Health Organization (2020) Child Maltreatment. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>.

World Health Organization. (2002). World report on violence and health. WHO, Geneva.

World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence / World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>.

Yılmaz, A. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali: Risk Faktörleri ve Çocukların PsikoSosyal Gelişimi Üzerindeki Etkileri. *Civil Academy Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 63-79.

Yücel, A. B. (2021). *Aile İçi Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Ebeveynlerin Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kto Karatay Üniversitesi, Konya.

Yüzüğüldü, M. A. (2021). *Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumları İle Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkında Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

EK 1: SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

1. Cinsiyetiz

.....

2. Yaşınız

.....

3. Medeni durumunuz

.....

4. Gelir düzeyiniz

(0-5000 ₺) ( )

(5000 ₺-10000 ₺) ( )

(10000 ₺- ve üstü) ( )

5. Öğrenim durumunuz

İlkokul ( )

Ortaokul ( )

Lise ( )

Üniversite ( )

Lisansüstü ( )

6. Kaç çocuğunuz var?

.....

7. 0-6 yaş aralığındaki çocuklarınızın yaşı ve cinsiyeti nedir?

.....

8. Daha önce çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim aldınız mı?

Evet ( )

Hayır ( )

9. Çocukken (0-18 yaş) istismara uğradınız mı?

Evet ( )

Hayır ( )

10. Eğer 9. Sorunun yanıtı “Evet”se, ne tür bir istismara uğradınız? (Birden fazla şikkı tercih edebilirsiniz.)

Fiziksel istismar ( )

Duygusal/Psikolojik istismar ( )

Ekonomik istismar ( )

Cinsel istismar ( )

11. Çocukken (0-18 yaş) ihmale uğradınız mı?

Evet ( )

Hayır ( )

12. Eğer 11. Sorunun yanıtı “Evet”se, ne tür bir ihmale uğradınız? (Birden fazla şikkı tercih edebilirsiniz.)

Fiziksel ihmal ( )

Duygusal/Psikolojik ihmal ( )

Cinsel ihmal ( )

Tıbbi ihmal ( )

Eğitim ihmali ( )

EK 2: ANA-BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.				
2.İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.				
3.Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.				
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.				
5.Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.				
6.Bana karşı sevgi doluydu.				
7.Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.				
8.Büyümemi istemezdi.				
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.				
10.Mahremiyetime müdahale ederdi.				
11.Olan bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.				
12.Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.				
13.Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.				
14.İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.				
15.Kendimle ilgili kararlar almama izin verirdi.				
16.İstenmediğimi hissettirirdi.				
17.Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı.				
18.Benimle pek fazla konuşmazdı.				
19.Ona bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı				
20.Annem/babam yanımda olmadığı zaman kendime bakamayacağımı hissedirdi.				
21.İstediğim kadar özgürlük tanırdı.				
22.İstediğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi.				
23.Bana karşı aşırı koruyucuydu.				
24.Beni övmezdi.				
25.İstediğim gibi giyinmeme izin verirdi.				

EK 3: EBEVEYNLERİN ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	18 yaşından küçük yaşta çocuk sahibi olmak, ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali potansiyellerini artırır.					
2	Çocuğu istismar eden bireyler, kendi çocukluğunda istismara uğramış olan kişiler olma ihtimali yüksektir.					
3	Çocuğu istismar eden bireyler, genellikle çocuk ve ailesinin tanıdığı ve güvendiği kişilerdir.					
4	Çocuğu istismar eden bireyler, toplumsal olarak dışlanmış kişilerdir.					
5	Ebeveynlerinin onayı olduğu sürece, çocuklara dokunmakta, sarılmakta, öpmekte bir sakınca yoktur.					
6	Çocukların özel bölgelerine dokunulmamalıdır.					
7	Aile içi çatışmalara şahit olmak çocukların gelişimlerini etkilemez.					
8	Cinsel istismar en çok çocuğun kendisini güvende hissettiği yerlerde gerçekleşir.					
9	Fiziksel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
10	Duygusal istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
11	Cinsel istismara maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
12	İhmale maruz kalma oranı, çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.					
13	Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
14	Duygusal istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
15	Cinsel istismara maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
16	İhmale maruz kalan çocuklar devlet koruması altına alınır.					
17	Aile üyelerinin dışında başka birisinin “çocuk istismarı şüphesi”ni gerekli kurumlara bildirmesinde bir sakınca yoktur.					
18	İstismar mağduru olan çocuğun olumsuz etkilenmemesi için çocukla istismar vakası ile ilgili hiç konuşulmaması gerekir.					
19	Çocukların sevmediği, rahatsız olabilecekleri küçümseyici lakaplar takılmamalıdır.					
20	Ebeveynler gerektiğinde çocuklarını disiplin etme amacıyla çocukların canını acatabilir. (Örn; tokat atmak, saçını çekmek vs.)					
21	Ebeveynler çocuklarının korku ve endişelerini onları disiplin etme amacıyla kullanabilirler.					

22	Ebeveynler ailenin ekonomik gelirine katkı sağlaması için 18 yaşın altında olan çocuklarının eğitimini aksatmaması koşuluyla küçük işlerde çalışmasına izin verebilirler.					
23	Ebeveynler bir takım isteklerini çocuklarına yaptırmak için onları terk etmekle korkutabilir. (Örn; “Yemeğini ye lütfen, yemezsen giderim.”)					
24	Ebeveynler çocuklarını fiziksel şiddete maruz bırakmakla tehdit edebilir.					
25	Ebeveynler çocuklarına kızdıklarında onları aşağılayacak sözler kullanabilirler.					
26	Ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış, başarı ya da becerileri çocuklarına söylemeleri çocukları motive eder.					
27	Her çocuğun bireysel ve gelişimsel farklılıkları vardır. Bu farklılıklar istismar ve ihmale maruz kalma riskini artırır. (Örn; cinsiyet, yaş, mizaç, davranış problemleri).					
28	Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzları farklıdır.					
29	Her ne sebeple olursa olsun çocuklara asla şiddet uygulanmamalıdır.					
30	12 yaşından küçük bile olsa, gerekli durumlarda çocuklar kendi evlerinde tek başına kalabilir.					
31	Evde babanın yokluğunda erkek çocuk babalarının sorumluluğunu üstlenmelidir.					
32	Evde annenin yokluğunda kız çocuk annelerinin sorumluluğunu üstlenmelidir.					
33	Yetişkinlere hitap eden (cinsel içerikli) internet sitelerinde çocukların fotoğraf veya videolarının bulunmasında bir sakınca yoktur.					
34	Çocuk istismara maruz kalıyorsa, bu durum onun hatasıdır.					
35	İstismara uğramış bir çocuğun, istismar yaşantısı ile ilgili her söylediği doğru kabul edilmelidir.					
36	Aile içinde fiziksel istismar vakaları çok az görülür.					
37	Aile içinde duygusal istismar vakaları çok az görülür.					
38	Aile içinde cinsel istismar vakaları çok az görülür.					
39	Aile içinde ihmal vakaları çok az görülür.					
40	Çocuklar doğru davranışları akranlarıyla (yaşlılarıyla) kıyaslandığında daha iyi öğrenirler.					
41	Yabancı (ebeveynler veya çocuğun tanımadığı) kişiler çocukları daha çok istismar ederler.					
42	Çekingen ve sessiz çocuklar daha az fiziksel istismara maruz kalır.					
43	Çocuk istismarı ve ihmali her ne kadar yaşanmaması gereken bir durum olsa da her zaman çocuk haklı olmayabilir.					
44	Eğer bir çocuk birisinin kendisine sarılmasını ya da öpmesini istemiyorsa, çocuğa baskı yapılmamalıdır.					
45	Ebeveynlerin çocuğa karşı yetersiz ilgisi, davranışları ve kayıtsızlıkları ekonomik olarak yetersiz olmasından kaynaklanır.					

EK 4: ETİK KURUL İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.07.2022-140856

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : E-62310886-605.99-140856
Konu : Etik Kurul İzni Hk.

01.07.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 27.05.2022 tarih ve 129830 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarından, Öğretim Görevlisi Dr. Zilan Uğurlu danışmanlığında Maruf Buğra İnan'ın yürütmeyi planladığı, "Ebeveynlerin Anne Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi" konulu tez önerisi değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSC4YAEANP

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/baskent-universitesi-ebys>

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790

Bilgi için: Gamze SONBAY

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Koordinatör

Telefon No:0 312 246 67 40 Faks No:0 312 246 66 05

Telefon No: 246 66 66 / 2078

e-Posta:adk@baskent.edu.tr İnternet Adresi:www.baskent.edu.tr

KeP Adresi:baskentuniversitesi@hs02.kep.tr

Sayı : 17162298.600-180
Konu : Tez Önerisi

24 HAZİRAN 2022

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarından, Öğr. Gör. Dr. Zilan Uğurlu danışmanlığında Maruf Buğra İnan'ın yürütmeyi planladığı, "Ebeveynlerin Anne Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi" konulu tez önerisi değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir. Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ ~~Olumsuz~~ →	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ ~~Olumsuz~~	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ ~~Olumsuz~~	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/ ~~Olumsuz~~	

Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarından, Öğr. Gör. Dr. Zilan Uğurlu danışmanlığında Maruf Buğra İnan'ın yürütmeyi planladığı, "Ebeveynlerin Anne Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi" konulu tezin yapılabilceği; ancak, araştırmada kullanılacak ölçek sahiplerinden izin alınması gerektiği görüşündeler.

Prof. Dr. Özcan Yağcı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı öğretim elemanlarından, Öğr. Gör. Dr. Zilan Uğurlu danışmanlığında Maruf Buğra İnan'ın yürütmeyi planladığı, "Ebeveynlerin Anne Babalarına Bağlanma Stillerinin İhmal İstismar Farkındalığına Etkisinin Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla İncelenmesi" konulu tez önerisinin uygun olduğu düşüncelerini iletmişlerdir.

EK 5: ÖLÇEKLERİN İZİN BELGELERİ

- Ana Babaya Bağlanma Ölçeği izin maili:

Maruf Buğra İnan

Alıcı: eminegulkapci ▾

1 Tem 2022 14:59

Emine Hocam, merhaba...

Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Öğr. Gör. Dr. Zilan UĞURLU danışmanlığında yürüttüğüm yüksek lisans tezim kapsamında "Ana Babaya Bağlanma Ölçeği"ni kullanmak için izninizi istiyorum.

İyi çalışmalar dilekelerimle.

Maruf Buğra İNAN.

—

Sosyal Hizmet Uzmanı

Maruf Buğra İNAN

Emine Gül Kapçı

Alıcı: ben ▾

4 Tem 2022 00:34

kullanabilirsiniz,
başarılar
egk

- Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Ölçeği izin maili:

Maruf Buğra İnan

Alici: begumunal ▾

1 Tem 2022 Cum 15:04

Hazal Begüm Hocam, merhaba...

Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Öğr. Gör. Dr. Zilan UĞURLU danışmanlığında yürüttüğüm yüksek lisans tezim kapsamında "Ebeveynlerin Çocuk İhmali ve İstismarı Farkındalık Ölçeği"ni kullanmak için izninizi istiyorum.

İyi çalışmalar dileklerle.

Maruf Buğra İNAN.

--
Sosyal Hizmet Uzmanı
Maruf Buğra İNAN

HAZAL BEGÜM ÜNAL

Alici: ben ▾

8 Tem 2022 Cum 15:43

Merhaba Maruf Buğra,

Ebeveynlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeği'ni çalışmanız kapsamında kullanabilirsiniz. Aşağıda ilettiğim kaynakçayı kullanmanızı rica ediyorum. Ekte makalemizi ve ölçek maddelerinin ve ters maddelerin belirtildiği formu iletiyorum. Çalışmanızda kolaylıklar diliyorum.

İyi günler
Hazal Begüm Ünal

Ünal, H. B., & Boz, M. (2020). Development of child neglect and abuse awareness scale for parents and its relationship with various variables. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(1), 21-34.